

ጠ-ቅጥንዋይ

MUDAYE NIWAY

www.combanketh.et

Vol.5 No.2 February 2015
ቅጽ 5 ቁ.2 የክቲብ 2007

የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ

ፊርማ

በ2025 (እ.ኤ.አ) ዓለም አቀፍ ደረጃውን የጠበቀ ባንክ መሆን

ተሰራሪ

ከፍተኛ ተናሳሽነት፣ ሙያዊ ብቃትና ጥሩ ሥነምግባር ያላቸው ሠራተኞችንና ዘመናዊ የባንክ ቴክኖሎጂን በመጠቀም ዓለም አቀፍ ደረጃውን የጠበቀ የፋይናንስ አገልግሎት መስጠት፣ እነዲሁም ቅድሚያ የሚሰጣቸውን ብሔራዊ የልማት ሥራዎች በመደገፍ የባለድርሻ አካላትን ፍላጎቶች ለማርካት በቁርጠኝነት እንሰራለን። የሕብረተሰቡን ያልተገደበ አመኔታ ማትረፍ ለስኬታማነታችን መሰረት መሆኑን በጽኑ እናምናለን።

ስራዎች

1. ተቋማዊ ኃላፊነት
 - በብሔራዊ የልማት እንቅስቃሴ ውስጥ የምንጫወተውን ሚና ከፍተኛ ዋጋ የምንሰጠው በመሆኑ ልናሳድገው እንጥራለን።
 - የኢትዮጵያንና ሌሎች የቢዝነስ ግንኙነት የመሰረትንባቸውን ሀገሮች ህጎች እናከብራለን።
 - ለህብረተሰቡና ለአካባቢ ደህንነት እንሠራለን።
2. የደንበኞች እርካታ
 - በአግልግሎታችን ልቀን በመገኘት ድንበኞቻችን ለማርካት እንጥራለን።
3. የአገልግሎት ጥራት
 - ጥራት ያለው አገልግሎት ለደንበኞቻችን ለመስጠት በቁርጠኝነት የተነሳን ሲሆን ፣ መለያችን ጥራት እንዲሆን በትጋት እንሠራለን።
4. ፈጠራ
 - የደንበኞቻችንን ፍላጎት የሚያረኩና የባንካችንን እንቅስቃሴ የሚያጎለብቱ አዳዲስ ሃሳቦችን እናበረታታለን።
5. የቡድን ሥራ
 - የቡድን ሥራ ለስኬታማነታችን ያለውን ጠቀሜታ እንገነዘባለን።
 - የአመለካከቶች ብዝሃነት እናከብራለን።
6. መልካም ስብዕና
 - ለላቁቱ የአክብሮትና የመልካም ስብዕና መርሆዎች ለመተግበር በፅናት ጥረት እናደርጋለን።
7. ሠራተኞች
 - ሠራተኞቻችንን ወደር የሌላቸው የድርጅቱ ትልቅ ሃብት መሆናቸውን እንገነዘባለን።
8. የህዝብ አመኔታ
 - የሥራችን ቀጣይነት በሕብረተሰቡ አመኔታ የሚወሰን በመሆኑ ይህንን መጠበቅና ማጠናከር እንዳለብን እንገነዘባለን።

ማውጫ

Content

ገፅ

Page

BUSINESS AND ECONOMY

7

Ethiopia's Export of Finished Leather: Medium Term Prospects and Challenges.

7

Will the Government of Ethiopia's Policy of Saving Mobilization Be successful? The lesson from the African Evidence.

21

INVESTMENT FORUM

25

ከውጭ ወደሀገር ውስጥ የሚገባ የውጭ ምንዛሬ በኢትዮጵያ ተግዳሮቱና ጠቀሜታው

LEGAL FORUM

30

የውክልና ስልጣን አተገባበር እና በባንኮች አሰራር ላይ ያለው ገቢራዊነት

LITERATURE FORM

37

አጭር ልብ-ወለድ

37

አጭር ግጥም

41

የአርትኦት ቦርድ አባላት

ሰብሳቢ

Chairman

አቶ ይስህቅ መንገሻ

Ato Yisack Mengesha

አባል

Member

አቶ ኤፍሬም መኩሪያ

Ato Ephrem Mekuria

አባል

Member

ዶ/ር አስፋው ይልማ

Dr. Asfaw Yilma

አባል

Member

Dr. Dirbsa Abate

ዶ/ር ድርብሳ አባተ

ፀሀፊ

Secretary

አቶ ደረጄ አሰግደው

Dereje Asegedew

በዚህ መጽሔት በቀረቡ መጣጥፎች ውስጥ

የተገለጹ ሃሳቦች የደራሲውን ወይም

የፀሃፊውን እነጂ የባንኩን አቋም አያንፀባርቁም

Opinions expressed in the articles of this magazine do not necessarily reflect the policy of the Bank

የአዘጋጁ ማስታወሻ

EDITOR'S NOTE

ኢትዮጵያ ከፍተኛ የእንስሳ ሃብት ባለቤት ከሆነ የአለማችን ሀገራት አንዷ ሆና ሳለ ሀብቱን በሚገባ በመጠቀም ለሀገር ልማት ማዋል ላይ ወደኋላ የቀረች ሀገር ናት፡፡ ከቅርብ ጊዜያት ወዲህ ብዙም እሴት ያልተጨመረባቸውን ጥሬ እቃዎች ከመላክ ይልቅ በከፊልም ሆነ ሙሉ በሙሉ የተጠናቀቁ የኢንዱስትሪ ምርቶችን ለውጭ ገበያ ለማቅረብ የተለያዩ ርምጃዎች እየተወሰዱ ይገኛሉ፡፡ ከዚህ አንፃር የቆዳና የቆዳ ምርቶች የትኩረት መስኮች ሆነው ይስተዋላሉ፡፡ ባንካችን የሀገራችንን የወጪ ንግድ በመደገፉ ረገድ ግንባር ቀደም ተጠቃሽ የፋይናንስ ተቋም ሲሆን ለዚህ ዘርፍ ልማትም ተገቢው ትኩረት ተሰጥቷል፡፡ በሙዳየ ንዋይ ቅጽ 5 ቁጥር 2 እትማችን በዘረፉ የሚስተዋለውን እንቅስቃሴ የዳሰሰ ጥናታዊ ጽሁፍ ይዘን ቀርበናል፡፡

ቁጠባ በግለሰብም ሆነ በሀገር ደረጃ ለዕድገትና ለልማት ያለው ወሳኝ ሚና ዘወትር የሚወሳ ነው፡፡ በሀገራችን ቁጠባን ለማበረታት የሚደረገው ጥረት ምን ያህል ውጤታማ ነው የሚለውን ጥያቄ ከሰህራ በታች ካሉ ሀገራት ልምድ አንፃር የተዳሰሰበት ጽሁፍም የዚህ እትማችን ሌላው አብይ ዝግጅት ነው፡፡

ሌሎች አምዶቻችንም እንደተለመደው አዝናኝ፣ መረጃ ሰጪና አስተማሪ ጽሁፍችን ይዘው ቀርበዋል፡፡

እንደተለመደው በመጽሔታችን ይዘትና ቅርጽ ላይ ከናንተ ከውድ አንባቢዎቻችን የሚንሰማው አስተያየት እጅጉን ተናፋቂ ነው፡፡ ለሙዳየ ንዋይ የተለያዩ አምዶች ይሆናሉ ያላችኋቸውን ጽሁፎችም ላኩልን እኛ ለማስተናገድ ዝግጁ ነን፡፡

መልካም ንባብ !

Though Ethiopia is among the few countries known for their largest livestock population, it has not been utilized in the way the wealth should contribute for the development of the country. Recently the government of the FDRE has issued a policy that discourages the export of raw leather. Rather it stretches various incentives for exporters engage in the export of processed or semi-processed leather to the international market. In this issue of Mudaye-Neway, a research paper that investigates the trend in the country's export of finished leather is entertained.

In the past few years the government of the FDRE has been promoting a firm stand in mobilizing saving. In this issue of Mudaye-Neway a paper in titled "Will the Government of Ethiopia's Policy of Saving Mobilization will be Successful: the Lesson from the African Evidence" is presented. This scholarly article will help us to revise African experience and the viability of our government's saving mobilization endeavor.

As usual our columns which are meant for information, education and entertainment are here with articles selected for the issue.

We are very much grateful for those of you who have sent your comments about the contents of our corporate magazine as well as make contributions for the various columns of the magazine. Keep sending what you have found is relevant for Mudaye-Neway. We are more than ready to entertain them.

Pleasant Reading!

የፕሬዝዳንቱ መልዕክት

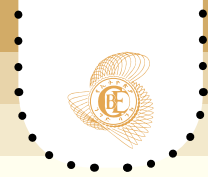
ባንካችን የአምስት አመት ስትራቴጂክ ዕቅድ አውጥቶ ይህንኑ ለማስፈጸም በከፍተኛ ደረጃ ሲንቀሳቀስ ቆይቷል። እንሆ አሁን በስትራቴጂክ ዘመኑ የመጨረሻ አመት ላይ እንገኛለን። ዕቅዱ የባንኩን አገልግሎ አሰጣጥ ወደ አንድ ትልቅ ምዕራፍ የሚያሸጋግር፣ በሀገሪቱ የኢኮኖሚ ልማትም ሆነ የባንክ አገልግሎት ዘርፍ የመሪነት ሚናችንን አስጠብቀን የምንጓዝበት እና እ.ኤ.አ በ2025 አለም አቀፍ ደረጃውን የጠበቀ ባንክ ለመሆን ለምናደርገው ጉዞም አንደ አንድ አብይ ምዕራፍ ተደርጎ የሚወሰድ ነው። የየአመት አፈጻጸማችን እንደሚያሳየውም ስትራቴጂክ ጉዞአችን በአስተማማኝ ሁኔታ ላይ መሆኑን ለማረጋገጥ ችለናል።

ባንካችን በሀገሪቱ ዘላቂ ልማት ለማምጣት ቁልፍ ሚና ለሚጫወቱ የልማት ዘርፎች አስተማማኝ የፋይናንስ ምንጭ ለመሆን የሚያስችሉትን ተግባራት አከናውኗል። ቁጠባ የልማታችን መሰረት መሆኑን ከልብ በመቀበል ህብረተሰባችን የቁጠባ ባህሉን በማዳበር ራሱንና የሀገሩን ልማት እንዲደግፍ የሚያስችሉ ታላላቅ ተግባራት ተከናውነዋል። በዚህ የቁጠባ ማነቃቂያ ዕቅዳችን ውስጥ በተለይ በተለያዩ ምክንያት ከባንክ አገልግሎት ርቀው የነበሩ የህብረተሰብ ክፍሎችን ወደ አገልግሎቱ ማምጣት ተችሏል። ወጣቶች፣ ታዳጊዎች፣ ሴቶች እና በእምነታቸው ምክንያት የባንክ አገልግሎት ተጠቃሚ ያልነበሩ የህብረተሰብ ክፍሎች ተጠቃሽ ናቸው። ለነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች እንዲያገለግሉ ተደርገው የተቀረጹ የባንክ አገልግሎቶች በርካቶችን ወደ ባንክ እንዲመጡ አድርጓል። ከ900 በላይ የደረሰው የባንክ ቅርንጫፎቻችን ብዛትም ለደንበኞች በቅርብ ርቀት እንድንገኝ ያደረገን ሲሆን የቅርንጫፎቻችን በኔት ወርክ መያያዝ ደግሞ ደንበኞቻችንን የሁሉም ቅርንጫፎች ደንበኛ በመሆን ጊዜ፣ ገንዘብና ጉልበት እንዲቆጥቡ አስችሎናል።

የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ የባንክ አገልግሎት የቴክኖሎጂ ሽግግር በማድረግ በኩል ከፍተኛ ሀገራዊ ኃላፊነት የተጣለበት ባንክ ነው። ይህን ኃላፊነታችንን ከመወጣት አንፃር በግልጽ የሚስተዋሉ ስኬቶችን አስመዝግባለን። በካርድ የባንክ አገልግሎት፣ በሞባይልና ኢንተርኔት የባንክ አገልግሎት ዘርፎች በርካቶችን የአገልግሎቱ ተጠቀሚ ማድረግ ተችሏል። ደንበኞች የባንክ አገልግሎትን ባሉበት ቦታ ሆነው እንዲያገኙ የሚያስችሉ እነዚህ የቴክኖሎጂ መሰረተ ልማቶች በቀጣይ ጊዜያት እጅጉን የሚሰፉበት መርሀ-ግብር ተይዞላቸዋል።

ውድ ደንበኞች ከባንካችን እያንዳንዱ ስኬት ጀርባ የናንተ አጋርነት በጉልህ ይስተዋላል። በቀጣይ ልናሳካቸው ላቀድናቸው ግቦችም የናንተው ድጋፍና አጋርነት ከግንዛቤ የገባ ነው። ሁሌም ከባንካችን ጋር እንድትሰሩ መልዕክቴን አስተላልፋለሁ። አመሰግናለሁ!

በቃሉ ዘለቀ
ፕሬዝዳንት

Message of the President

Our bank is striving its level best to accomplish the key targets set in the five years strategic plan which is now in its final year. The strategic plan, among other things, aims at promoting the Bank's service provision to a higher level, playing a crucial role in the country's development endeavors, maintaining our leading role in the country's banking sector, and laying the foundation to realize our vision of becoming a world class commercial bank by the year 2015. The periodic evaluation of our performance confirms that we are in the right track towards realizing our strategy and vision.

The Commercial Bank of Ethiopia (CBE) is serving as reliable financial provider for the various sectors believed to be priority areas for the sustainable development of our nation. Taking into consideration the importance of saving for national development, the CBE is exerting maximum efforts to bring the entire public to be part of the banking business sector. In this saving mobilization scheme, it has been possible to bring certain segments of the society that have been far from banking services due to various reasons. Youth, teen youth, women and those who couldn't participate in the conventional banking services due to their beliefs are now users of the newly developed bank products. The aggressive branch expansion implemented by the CBE is another factor that helped to increase banking accessibility to the previously unbanked segments. With its more than 900 branches, it has been possible to reach even the most remote corners of the country. Beside branch expansion, a network expansion project has enabled our customers the privilege of accessing their accounts from anywhere which enables them to manage their time properly and reduce cost associated with travelling for the service. We are indeed delighted to have been able to create value to our customers through our technology based products.

The CBE shoulders a huge national responsibility of bringing technological transformation in the country's financial sector and the accomplishment so far is very much remarkable. It has been possible to recruit millions of new customers for mobile banking, internet banking and card banking services. As the potential of expansion for the technological infrastructure is immense, the Bank has a plan to yet recruit even more customers to the bank products availed by our bank.

Dear customers, the successful journey we have accomplished so far greatly attributes to your boundless support and faith on us. The upcoming five years strategy of our Bank will continue to consider your partnership as a valuable asset.

Bekalu Zeleke
President

የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ
COMMERCIAL BANK OF ETHIOPIA

ከወለድ ነፃ

የባንክ አገልግሎት ተጠቃሚ ይሁኑ!!

አገልግሎቶቹ:-

- የተቀማጭና ኢንቨስትመንት ሒሳቦች፤
- ፋይናንሲንግ ፤
- የዓለምአቀፍ ንግድ ድጋፍ፤
- የገንዘብ ዝውውር/ማስተላለፍ፤
- የውጪ ምንዛሬ አገልግሎት እና ሌሎችም፤

የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ
COMMERCIAL BANK OF ETHIOPIA

Gambia Street , P.O.Box:255 Addis Ababa, Ethiopia Tel: 251-11-551-50-04/553-48-14/552-48-15/869-52-09
Fax: 251-11-553-48-17
Telegram: ethiobank SWIFT Code: CBETETAA, E-mail: cbecomu@combanketh.et
Website: <http://www.combanketh.et>

የሴቶች የቁጠባ ሂሳብ አገልግሎት

ተጠቃሚ በመሆን ከባንኩ ጋር
ከሚሰሩ የተለያዩ

- የኒቨርሲቲዎች/ኮሌጆች
- የህክምና ተቋማት
- የኤሌክትሮኒክስ ዕቃ አቅራቢዎች
- የቤትና የቢሮ ዕቃ አቅራቢዎች
- የውበት ሳሎኖች
- የወርቅና ብር ጌጣጌጥ መሸጫዎች
- ጅምናዝየሞች እንዲሁም
- ሱፐር ማርኬቶች

የዋጋ ቅናሽ ያግኙ

www.combanketh.et

ስልክ.ቁ: 251-11-551- 50- 04
251-11-551- 24- 52
ፋክስ.ቁ: 251-11-551 -21-66
11- 551-45-22
11- 122-86-06

ሁሌም የሚተማመኑበት ባንክ!

Gambia Street , P.O.Box:255 Addis Ababa, Ethiopia
Telegram: ethiobank SWIFT Code: CBETETAA,
E-mail: cbecomu@combanketh.et
Website: <http://www.combanketh.et>

የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ
COMMERCIAL BANK OF ETHIOPIA

BUSINESS AND ECONOMY

Ethiopia's Export of Finished Leather: Medium Term Prospects and Challenges

Abebayew Dufera
National Bank of Ethiopia, 2013

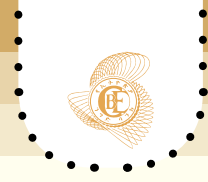
1. Introduction

Ethiopia is an agrarian country where livestock production plays a major role in its economy. Ethiopia has the largest livestock population in Africa. The country is among the top ten largest live stock producing countries in the world and the first in Africa (Kebede, 2008). Different researchers give different statistics about the number of live-stock in Ethiopia. But according to a recent CSA publication on livestock resources, Ethiopia has 53.9 million cattle, 25.5 million sheep and 24.1 million goats (CSA, 2013).

However, the resource is not fully utilized and only 4.1 million hides, 8.1 million sheep skins and 7.5 million goat skins are sold on the market annually. This amounts to only 21 percent of the country's livestock population. Therefore, the leather industry still has room to be developed further, optimizing the abundance of the resource. In our country the current leather for tanneries are obtained from 7.7 percent for cattle, 31.7 percent for sheep, and 32 percent for goats. This translates into an output of 4.1 million cowhides, 8.1 million sheepskins and 7.5 million goatskins (Ministry of industry 2013). On average, Ethiopia has the capacity to supply 16 to 18 million pieces of hides and skins to local tanneries.

So far, Ethiopia has not tapped the huge potential in the sector. Although leather and leather products constituted the major share in terms of foreign exchange generation, the exportable items were predominantly semi-processed and raw leather. As a result, the country failed to reap its potential. That is why the government has of late introduced a new structural policy aimed at exporting only finished leather products. This structural change has focused on adding value to the leather goods. Accordingly, it intends to discourage export of raw hides and skin. Thus, based on this change, only value added leather and leather products are exported to the global market (Ethiopian Leather Industries Association/ELIA, 2013).

The general objective of this research is to assess the prospects and challenges faced by producers and exporters of finished leather and to forward policies needed to enhance the foreign exchange generating capacity of the sector. For the analysis purpose both primary and secondary data sources are used. However, the major limitation to be cited here is the availability of data in the required amount and quality. Maximum effort has been exerted by the researcher to compensate the limitation and answer the research questions in a required manner.

2. The Leather Production Processes

The most common leather manufacturing process is divided into three sub-processes: preparatory stages, tanning and crusting. All true leathers will undergo these sub-processes. A further sub-process, surface coating may be added into the sequence. The list of operations that leathers undergo may vary with the type of leather.

2.1. Preparatory Stages

The preparatory stages are when the hide/skin is prepared for tanning. During the preparatory stages many of the unwanted raw skin components are removed. Many options for pretreatment of the skin exist. Not all of the options may be performed. Preparatory stages may include:

- Preservation- the hide/skin is treated with a method which renders it temporarily un-putrescible.
- Soaking- water for purposes of washing or rehydration is reintroduced.
- Liming- unwanted proteins and “opening up” is achieved.
- Unhairing - the majority of hair is removed.
- Fleshing - subcutaneous material is removed.
- Splitting- the hide/skin is cut into two or more horizontal layers.
- Reliming - the hide/skin is further treated to achieve more “opening up” or more protein removal.

- Deliming - liming and unhairing chemicals are removed from the pelt.
- Bating - proteolytic proteins are introduced to the skin to remove further proteins and to assist with softening of the pelt.
- Degreasing- natural fats/oils are stripped or as much as is possible from the hide/skin.
- Frizing - physical removal of the fat layer inside the skin. Also similar to Slicking.
- Bleaching - chemical modification of dark pigments to yield a lighter coloured pelt.
- Pickling - lowering of the pH value to the acidic region. Must be done in the presence of salts. Pickling is normally done to help with the penetration of certain tanning agents, e.g., chromium (and other metals), aldehydic and some polymeric tanning agents
- Depickling - raising of the pH out of the acidic region to assist with penetration of certain tanning agents.

2.2. Tanning Stages

Tanning is the process that converts the protein of the raw hide or skin into a stable material which will not putrefy and is suitable for a wide variety of end applications. The principal difference between raw hides and tanned hides is that raw hides dry out to form a hard inflexible material that can putrefy when re-wetted (wetted back), while tanned material dries out to a flexible form that does not become putrid when wetted back. A large number of different tanning methods and

materials can be used; the choice is ultimately dependent on the end application of the leather. The most commonly used tanning material is chromium, which leaves the leather, once tanned, a pale blue color (due to the chromium), this product is commonly called “wet blue”.

The acidity of hides once they have finished pickling will typically be between pH of 2.8-3.2. At this point the hides are loaded in a drum and immersed in a float containing the tanning liquor. The hides are allowed to soak (while the drum slowly rotates about its axle) and the tanning liquor slowly penetrates through the full substance of the hide. Regular checks will be made to see the penetration by cutting the cross section of a hide and observing the degree of penetration. Once an even degree of penetration is observed, the pH of the float is slowly raised in a process called basification. This basification process fixes the tanning material to the leather, and the more tanning material fixed, the higher the hydrothermal stability and increased shrinkage temperature resistance of the leather. The pH of the leather when chrome tanned would typically finish somewhere between 3.8 - 4.2.

2.3. Crusting Stages

Crusting is when the hide/skin is thinned, re-tanned and lubricated. Often a coloring operation is included in the crusting sub-process. The chemicals added during crusting have to be fixed in place. The culmination of the crusting sub-process is the drying and softening operations. This is where finished leather is produced after stages. Crusting may include the following operations:

- Wetting back - semi-processed leather is rehydrated.
- Sammying - 45-55% (m/m) water is squeezed out the leather.
- Splitting - the leather is split into one or more horizontal layers.
- Shaving - the leather is thinned using a machine which cuts leather fibres off.
- Neutralization - the pH of the leather is adjusted to a value between 4.5 and 6.5.
- Retaining - additional tanning agents are added to impart properties.
- Dyeing - the leather is coloured.
- Fat liquoring - fats/oils and waxes are fixed to the leather fibres.
- Filling - heavy/dense chemicals that make the leather harder and heavier are added.
- Stuffing - fats/oils and waxes are added between the fibres.
- Stripping - superficially fixed tannins are removed.
- Whitening - the colour of the leather is lightened.
- Fixation- all unbound chemicals are chemically bonded/trapped or removed from the leather
- Setting - area, grain flatness are imparted and excess water removed.

- Drying - the leather is dried to various moisture levels (commonly 14-25%).
- Conditioning - water is added to the leather to a level of 18-28%.
- Softening - physical softening of the leather by separating the leather fibres.
- Buffing - abrasion of the surfaces of the leather to reduce nap or grain defects

3. Trends in Leather Production & Export

3.1. Secondary Data Analysis

3.1.1. Production and Investment in Finished leather

Since the ban of raw leather export in 2010/11, the export and production of finished leather was increased significantly. As the same time investment in the sector was attracted investor from both domestic as well as from abroad. There are 33 investors investing on it in 2011/12. But, during 2010/11 only about 15 investors were engaged in the finished leather production. The numbers of domestic investors are far more than those of foreign investors. On average the rate growth of domestic investors were 40 percent from 2010/11 to 2012/13. The number of foreign investors who invested in the finished leather production were less in number. In 2010/11 there were only about 3 investors, but at end of 2012/13 this number was increased to 11 showing on average more than 90 percent annual growth rate (Table 1).

As it is shown in table 1 below, production aspect shows radical growth rate though it do

have differences between both investors. Domestic investors produce only 2.1 million square feet in 2010/11 finished leather for both domestic and global market, this increased to 19.9 million square feet in 2012/13. Over all annual growth rate is very high. Similarly, the production capacity of foreign industries was 11.8 million square feet annually in 2010/11 but this number increase 59.4 million square feet in 2012/13 showing annual finished leather production more than triple. The other point is, when we compare the annual production capacity of finished leather by both; those industries owned by foreigners were more productive than domestic. In the year covered in the table, foreign investors were produced about 97.6 million square feet in total while the domestic produced only 26.6 million square feet in total though the number of domestic investors over weigh. Here, there is productivity difference among them, domestic investors lack know-how and technology.

Table 1: Production (Mill. Sq.feet) and investment in finished leather

Investor	Year	2010/11	2011/12	2012/13
Domestic	No. investors	12	21	22
	Production	2.1	4.7	19.8
Foreign	No. investors	3	7	11
	Production	11.8	26.4	59.4
Total No. investors		15	28	33
Total production		13.9	31.1	79.2

Source: LIDI and own summary

3.1.2. Leather Industries Production Capacity

Currently, there are 33 tannery industries in operation in Ethiopia in 2012/13. But table 2 below contain about 29 tannery industries, of which 18 of them were owned by Ethiopians and 11 of them by foreigners. Similarly, 19 (65.5 percent) of them are on production of finished leather. The tanneries have 150,415 sheep and goat skin soaking capacity and 11,950 cowhides soaking capacity per day in general, and 67,00 sheep and goat skin soaking capacity and 111,300 cowhides for finished leather per day in particular.

Together they also employ 7,683 persons. Ethiopia Tannery with 145,000 sheep and goat skin and 1,300 cowhide finishing capacity and Ethio-Leather - ELICO with 15,000 cowhides and 800 sheep and goat skin finishing capacity of finished leather are the two largest industries. Most tanneries seem

to be working below capacity as the export earnings from the sector is low and annual production of finished leather was not satisfactory. The demand and supply of finished leather is not matched in Ethiopia. The indication for demand and supply mismatch is most tanneries are working below their capacity mainly due to lack of raw materials.

3.1.3. Distribution and Ownership of Leather Industries

As presented in table two, distribution of leather industries are uneven. More than half of leather industries are located in Oromia region (55.2%) followed by Addis Ababa city administration (24.1%), Amhara region (17.2%) and Tigray hosting only one factory. The rest regional states do not have leather industries. In general, this disparity is due to raw material availabilities, infrastructures in general and other market related problems. When we see the types of ownership about 62.1 % of them are owned by Ethiopian investors and the rest (37.9%) are owned by foreign investors. In terms of capacity still industries owned by Ethiopian investors have lions share in finished leather soaking capacity per day.

Table 2: Distribution and Ownership of leather industries

No	Name of factory	Location	Soaking capacity per day		Finished leather capacity per day		Number of Employees
			hides	skin	hides	skin	
1	Ethio-Leather Industry	Addis Ababa	0.0	6000.0	15000.0	800.0	1195.0
2	Dire Industries PLC	Addis Ababa	250.0	6000.0	6000.0	600.0	402.0
3	Sheba Leather Industry PLC	Wukro(Tigray)	600.0	6000.0	6000.0	300.0	702.0
4	Hafde tannery PLC	Sebeta(Oromia)	350.0	6500.0	9000.0	500.0	348.0
5	Colba Tannery PLC	Mojo (oromia)	500.0	7000.0	9000.0	400.0	252.0
6	Walia Leather & Leather product PLC	Addis Ababa	1000.0	10000.0	7000.0	300.0	307.0
7	Kombolcha Tannery Sh.Co	Kombolcha (Amhara)	0.0	3000.0	5000.0	0.0	250.0
8	Batu Tannery PLC	Addis Ababa	1000.0	2500.0	3000.0	700.0	340.0
9	Mersa Tannery PLC	Mersa (Amhara)	1000.0	5000.0	1000.0	500.0	183.0
10	Debrebirhan Tannery	Debrebirhan(Amhara)	0.0	3000.0	6500.0	0.0	70.0
11	Mojo Tannery	Mojo (oromia)	500.0	8000.0	5700.0	200.0	367.0
12	Gelan Tannery PLC	Gelan(oromia)	600.0	6000.0	4000.0	0.0	95.0
13	Bahirdar Tannery	Bahirdar(Amhara)	0.0	4000.0	0.0	0.0	170.0
14	Addis Ababa Tannery	Addis Ababa	1200.0	2400.0	900.0	0.0	282.0
15	Hora tannery	Mojo (oromia)	0.0	3000.0	4700.0	0.0	84.0
16	Mesaco Global	Mojo (oromia)	0.0	3000.0	3000.0	0.0	33.0
17	Habesha	Bahirdar(Amhara)	0.0	4000.0	0.0	0.0	113.0
18	Cristal tannery	Addis Ababa	0.0	0.0	0.0	0.0	42.0
Sub-total owned by Ethiopian			7,000.0	85,400.0	85,800.0	4,300.0	5,235.0
1	Ethiopia Tannery	Mojo (oromia)	1200.0	12000.0	14500.0	1300.0	676.0
2	Blue Nile tannery PLC	Sebeta(Oromia)	0.0	0.0	5000.0	0.0	74.0
3	Bale tannery	Bishoftu(oromia)	1000.0	10000.0	0.0	600.0	130.0
4	East Africa Tannery	Mojo(oromia)	0.0	8000.0	6000.0	500.0	139.0
5	Farida	Mojo (oromia)	0.0	7000.0	0.0	0.0	80.0
6	New-Wing Addis	Addis Ababa	0.0	0.0	0.0	0.0	7.0
7	Koka Addia	Mojo (oromia)	500.0	5000.0	0.0	0.0	118.0
8	Dx Industries	Mojo (oromia)	1200.0	8000.0	0.0	0.0	126.0
9	Friendship Tannery	Mojo (oromia)	1050.0	15.0	0.0	0.0	658.0
10	United Vision	Mojo (oromia)	0.0	5000.0	0.0	0.0	105.0
11	China Africa Overseas Leather Production	Sululta(oromia)	0.0	10000.0	0.0	0.0	335.0
Subtotal owned by foreign			4,950.0	65,015.0	25,500.0	2,400.0	2,448.0
Total			11,950.0	150,415.0	111,300.0	6,700.0	7,683.0

Source: IIDI and own computation, 2012/13

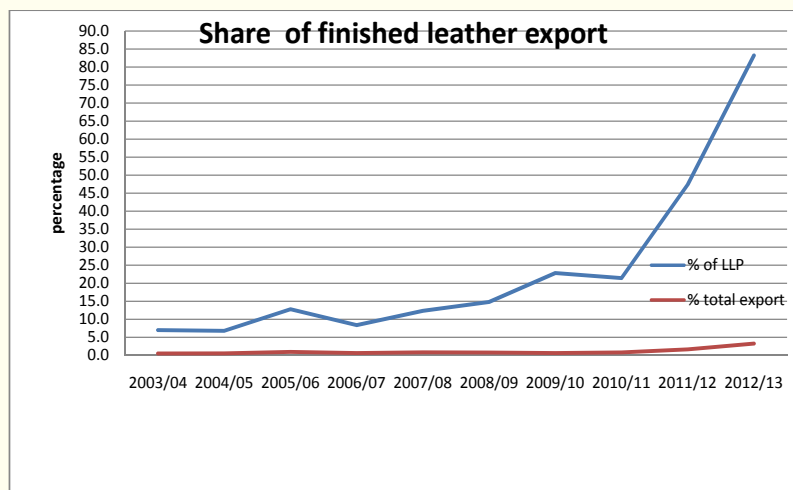

3.1.4 Finished Leather Export Performance of Ethiopia

When we see the share of finished leather export to leather and leather products export and to total export, it shows some ups and downs though not significantly in the case of total export. Export of finished leather significantly increase from 2004/05 -2012/13. In 2004/05 it was only USD 4.6 million within less than ten years interval it reaches USD100.4 million in 2012/13 which is good in performance. On the other hand, from 2009/10-2012/13 export performance of finished leather export was more than double from year to year on average. Similarly, the share of finished leather export also increased from 6.8 percent in 2004/05 to 83.2 percent in 2012/13 out of leather and leather products¹ export, and its share again increased from 0.5 percent in 2004/05 to 3.3 percent in 2012/13 out of total export earning of the country. As it is seen from the graph, the share of finished leather export to leather and leather products export increase sharply from 2006/07(8.4 percent) to maximum (83.2 percent) in 2012/13. Though, the share of finished leather export to total export was almost smooth until 2011/12 it shows increment after it. From that year it shows significant change due to government banned export of raw hides and skins, and other policy changes taken to improve export performance of the sector.

¹ leather and leather products includes finished leather, crust leather, raw leather, shoes, gloves, and other materials made of leather.

Figure 1 Share of finished leather export

3.1.5 Finished Leather Export from Individual Industry

As it is seen from below table, in general, in all industries finished leather export was increased dramatically though there were individual differences. For the last five years top exporters of finished leather were: Ethio-Leather Industry, Ethiopia Tannery, China Africa Overseas Leather Production, Colba Tannery and Dire Industries. Those five industries contain about 65.4 percent of finished leather export in Ethiopia. The other thing is, in 2012/13 only finished leather was exported due to 150 % tax imposed to crust leather export in 2011/12. The aim of tax imposition was to boost finished leather export and to encourage value added leather export. Almost all leather industries started to export finished leather though capacity limitations prevail in some industries.

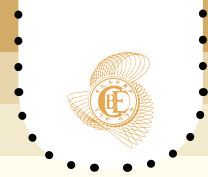

Table 3: Finished leather export by industries in thousands of USD.

No.	Name of Industry	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12*	2012/13	Export Value (2008/09 - 2012/13)		
							Performance	Average Growth Rate	Share
1	Ethiopia Tannery	1,256.9	651.2	5,604.0	6,745.8	14,152.0	28,409.9	210.6	14.9
2	Ethio-Leather Industry	6,496.4	7,211.8	7,535.0	9,595.4	12,310.2	43,148.8	17.8	22.6
3	Dire Industries PLC	675.8	1,242.3	2,380.0	4,997.0	7,137.7	16,432.8	82.1	8.6
4	Sheba Leather Industry PLC	-	274.7	2,654.0	1,207.6	3,052.7	7,189.0	321.5	3.8
5	Hafde tannery PLC	336.1	507.9	68.0	293.4	1,737.3	2,942.7	197.0	1.5
6	Colba Tannery PLC	-	-	17.0	2,236.7	14,503.5	16,757.2	6,802.7	8.8
7	Walia Leather & Leather product	184.0	470.4	-	473.4	2,259.7	3,387.5	266.5	1.8
8	Kombolcha Tannery Sh.Co	-	-	-	-	640.8	640.8		0.3
9	Batu Tannery PLC	702.9	222.7	2,302.0	1,609.4	166.4	5,003.4	186.4	2.6
10	Mersa Tannery PLC	-	11.9	25.0	217.3	344.5	598.7	312.6	0.3
11	Debrebirhan Tannery	-	-	-	-	-	0.0		0.0
12	Gelan Tannery PLC	-	-	-	1,227.0	773.3	2,000.3	-37.0	1.0
13	Modjo Tannery	-	-	234.0	1,634.9	4,813.2	6,682.1	396.5	3.5
14	Bahirdar Tannery	436.0	399.9	1,330.0		1,463.1	3,629.0	41.4	1.9
15	Blue Nile tannery PLC	1,038.4	1,842.7	1,728.0	953.5	-	5,562.6	8.8	2.9
16	Addis Ababa Tannery	-	-	18.0	24.5	206.8	249.3	390.1	0.1
17	Hora tannery	-	-	-	543.0	1,174.8	1,717.8	116.4	0.9
18	Mesaco Global			-	-	2.2	2.2		0.0
19	Bale tannery	31.0	5.4	25.0	-	-	61.4	140.2	0.0
20	Cristal tannery		37.0		128.2	130.4	295.6	-49.1	0.2
21	East Africa Tannery	-	-	-	2,646.1	8,188.1	10,834.2	209.4	5.7
22	China Africa Overseas Leather Production	-	-	95.0	6,889.6	13,155.3	20,139.9	3,621.6	10.6
23	Habesha	-	-	-	205.9	1,125.2	1,331.1	446.5	0.7
24	Jafer	-	-	-	-	155.2	155.2		0.1
25	Friendship	-	-	-	-	11,071.2	11,071.2		5.8
26	Ferida	-	-	-	-	253.6	253.6		0.1
27	United vision	-	-	-	-	342.2	342.2		0.2
28	New Wing	-	-	-	-	1,620.8	1,620.8		0.9
29	Others	-	-	2.6	-	240.4	243.0		0.1
Total		11,157.6	12,877.9	24,017.6	41,628.7	100,920.6	190,602.4	79.4	100.0

Source: Mol and Own computation

*Only eleven months were included.

3.1.6. Direction of Finished Leather Export

The export destination of finished leather was to 11 trading partner countries. More than 95 percent of finished leather export was exported to these trading partners. As it is seen from below table, in 2005 main finished leather destination was china, Italy and United States of America having about 80 percent of total finished leather export. In 2006, China and UK only contain 60

percent of the total. From 2009 onwards; the finished leather export destination was confined to China and Hong Kong mainly. The main reason behind was economic factors related to expansion of leather industries and the other reason is recently Chinese investors' involvements in leather industries of Ethiopia.

Table 4: Direction of finished leather export in millions of USD

Country	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Destination (2005 - 2012)		
									Export value	Average Growth Rate	Share
China	1.9	1.1	0.6	1.7	2.6	3.7	3.4	18.3	33.3	88.7	22.4
India	0.1	0	0	0.1	0.7	0.4	1	3.6	5.9	173.4	4.0
Germany	0	0	0.1	1.4	0.9	1	1.7	0.5	5.6	255.0	3.8
Italy	1.6	0.3	1.9	1.9	1	1.7	4.2	15.7	28.3	127.9	19.0
UK	0.6	3.1	2	0.5	0.4	1.4	4.5	2.4	14.9	101.6	10.0
USA	1.6	0.8	0.6	0.1	0.2	0	0	0	3.3	-31.7	2.2
Hong Kong (China)	0	0.1	0.6	0.6	0.8	2.8	6	27.2	38.1	208.5	25.6
Indonesia	0.3	0.2	0.1	0.2	0.4	0.6	0.9	2.8	5.5	61.1	3.7
Thailand	0	0	0	0	0.1	0.3	0.6	5.2	6.2	355.6	4.2
France	0.2	0.6	0	0.2	0.1	0.1	0.2	0.2	1.6	25.0	1.1
Sub total	6.3	6.2	6	6.8	7.2	12	22.4	75.9	142.8	58.1	95.8
Others	0	0	0	0	0	0	0	6.2	6.2		4.2
Total	6.35	6.21	5.95	6.76	7.2	12.03	22.38	82.11	149.0	62.0	100.0

Source: ERCA and Own computation

The figure below shows that Hong Kong, China and Italy were top three destinations of Ethiopian export of finished leather. Hong Kong and china takes about 48 percent of finished leather export

for the last 7 years covered. In contrast, finished leather export to France was only 1 percent for the last 7 years covered.

Figure 2: Finished leather export destination from 2005- 2012 in millions of USD.

Table 5 below shows countries with which Ethiopia has export partnership, contain more than 50 percent of world finished leather import. Compared to those countries' finished leather import, Ethiopian export of finished leather to those countries is insignificant. But, in the future, there are room for Ethiopian finished export to those

countries as the demand for finished leather is high. Even, if Ethiopia can satisfy 5- 10 percent demand of those trading partners it will bring radical change for the sector in Ethiopia.

Table 5: Trading partners finished leather Import in millions of USD

Year	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
World	358.6	2660.2	2937.4	3310.9	3276.0	3325.4	3647.4	3503.1	2699.5	3433.7	4014.1	3814.1
Hong Kong	135.6	457.1	444.9	526.4	522.8	567.8	601.9	626.0	511.4	658.8	721.8	636.8
Italy	14.5	331.1	336.7	349.8	376.6	402.7	487.9	448.8	316.8	413.7	542.1	486.4
USA	10.2	92.8	82.2	84.8	90.9	92.7	101.3	88.2	61.4	62.1	72.0	94.7
China	27.3	295.7	393.3	476.3	475.9	488.1	465.7	467.6	430.3	554.8	558.3	567.8
Germany	5.9	84.1	78.1	74.4	82.0	76.7	96.0	105.7	75.6	82.5	84.1	81.5
Indonesia	2.5	2.1	3.9	1.5	0.7	1.2	3.6	8.5	3.0	53.1	59.3	51.0
India	1.5	3.4	6.1	13.0	9.1	12.0	12.0	15.3	12.3	16.7	15.9	22.1
UK	3.8	29.4	30.7	22.6	19.8	18.5	19.7	18.2	18.2	13.0	15.4	13.5
Thailand	0.9	5.4	3.3	5.2	5.5	5.4	7.4	9.4	7.3	12.2	12.5	13.3
France	4.0	82.6	87.4	88.7	80.6	75.9	98.0	113.6	82.8	115.1	150.6	178.2
Subtotal	206.2	1383.6	1466.6	1642.8	1663.9	1740.8	1893.2	1901.2	1519.0	1982.0	2231.8	2145.3
share from world import	57.5	52.0	49.9	49.6	50.8	52.4	51.9	54.3	56.3	57.7	55.6	56.2

Source: ITC and own summary

3.1.7 Medium Term Forecast for Production and Export of Finished Leather

Attempt has been made to forecast both production and export of finished leather of Ethiopia by using Autoregressive model. However, due to time series on the variable is not enough to test stationarity of variable, trend forecast method has been used. In order to forecast by trend method, some assumptions were made. The first one was, real GDP growth of Ethiopia continue as per recent last years, the second assumption is that the number of new investors (5 investors² until 2014/15) is expected to engage in the production of finished leather will be as expected and growth rate of export of finished leather continue as recent past years, factories will start production at their 85% of capacity, new huge investments like Hujian, George shoe will start production in full capacity and finally export of semi-finished leather continue to be taxed heavily as seen in 2012/13.

Table 6: Production forecast by type of producer in millions of square feet

Producer	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Domestic	63.8	205.3	661.0	2,131.2	6,862.5
Foreign	133.1	298.0	667.6	1,495.5	3,349.9
Total	196.8	503.3	1,328.7	3,626.7	10,212.4

Source : Researcher based on actual data from LIDI

² Five investors were expected to start production of leather and leather products in FY 2014/15.

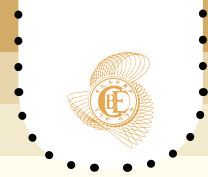
Table 7: Forecast of finished leather export in millions of USD

year	Finished leather Export
2013/14	147.6
2014/15	216.9
2015/16	318.9
2016/17	468.7
2017/18	689.1

3.2. Discussion with Relevant Institutions

The primary data was collected through interviews conducted both orally and in written Format. The participants were The Ministry of industry, Leather Industry development Institute (LIDI) and Ethiopian Leather Industries Association (ELIA). It has been tried to address challenges and opportunities in the production and export of finished leather. In general, the challenges can be categorize under the following:

- 1. Challenges Related to Finance:** The challenges are mostly observed in getting foreign currency for purchasing machineries and other related accessories.
- 2. Market Access and Information, and managements:** Knowledge of online marketing is lacking by many so finished leather industries have to deal only with subcontractors.

3. Management Related to the Industry: Market penetration strategy is needed so as to compile and compete with dominant producers of finished leather globally. In addition, many leather industries lack proper organizational management, production management, maintenance management and human resource management mainly due to lack of modern experience in the area.

4. Production Capacity: this challenge is mainly originated from lack of raw materials with needed quality and quantity. These limitations have caused many industries to perform below capacity. There is also low productivity and efficiency especially by locally owned industries..

5. Infrastructure: shortages and frequent electric power interruption; Poor telecommunications infrastructure; insufficient transport infrastructure creates inefficiency in the production which makes industries less competitive internationally.

6. Obtaining license, labor market, land and security: those challenges were not as much significant by many respondents regarding finished leather production and export in Ethiopia. This was because government of Ethiopia is working on those challenges.

3.3 Existing Investment Incentives

To encourage private investment, the Ethiopian Government has developed a package of incentives under Regulations No.84/2003 for investors engaged in new enterprises and expansions, across a range of sectors. These incentives are available both to foreign and domestic investors and it doesn't discriminate between a foreign and domestic investor or between foreign inves-

tors of different nationalities. Those incentives are given for investment in the priority areas. Among the priority areas, investment in finished leather is one as it is part of leather and leather products investment. The type of incentives that are available both to foreign and domestic investors are the following:

Customs Duty Exemption: A 100 percent exemption from the payment of import customs duty and other taxes levied on imports is granted to investment capital goods and construction materials necessary for the establishment of a new enterprise or for the expansion or upgrading of an existing enterprise as well as spare parts worth up to 15 percent of the value of the imported capital goods. There are also many other exemptions.

Income Tax Exemption:

Any income derived from an approved new manufacturing, agro-industrial or agricultural investment is exempted from the payment of income tax ranging from 2-8 years depending up on the area of investment, the volume of export and the location in which the investment is undertaken. Income derived from an expansion or upgrading of an existing manufacturing, agro-industrial or agricultural enterprise is exempted from income tax for a period of two years if it exports at least 50% of its products and increases, in value, its production by 25%.

Beside tax related incentives, a lot other incentive packages are developed by the government to encourage the industry in general and export of finished leather in particular.

4. Conclusions and Policy implications

4.1 Conclusions

Most tanneries seem to be working below capacity due to different factors. Among tanneries operating in Ethiopia, about 19 (65.5 percent) of them are on production of finished leather in 2012/13.

Ethiopia tannery and Ethio-leather are the two most industries which have largest capacity in finished leather production in the country. In terms of ownership, tanneries which are owned by foreign investors are more productive than those owned by domestic investor though the number are less than those in finished leather production.

Production of finished leather increased as investment in the sector increase during the recent past years. The same also seen in finished leather export performance of Ethiopia. Export of finished leather reached maximum in fiscal year 2012/13 (USD 100 million). Direction of finished leather export was mainly to Hong Kong, China and Italy with share of more than 67 percent for the period covered in the study.

Majority of tanneries which produce finished leather in Ethiopia are owned by Ethiopians and when we see the distribution of those tanneries many of them are concentrated in Oromia region and Addis Ababa city administration.

There are many incentives for producers and exporters of finished leather in Ethiopia.

Producers and exporters of finished leather face many challenges related to finance, infrastructure,

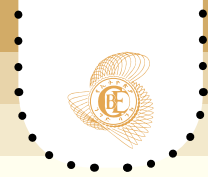
production capacity and others.

There are also many opportunities for finished leather production in Ethiopia.

4.2 Policy implications

The following points were given as recommendations for further better performance of finished leather production and export in Ethiopia.

- Assisting tanneries should continue as many of them are working below their capacity. It might be through increasing the collection of hides and skins and even facilitating import of raw materials from neighboring countries to solve raw material shortage in short run.
- In order to expand finished leather industries, diversification of domestic leather products production is needed.
- Direction of finished leather export needs broadening. Because depending only on few trading partners may affect the demand for finished leather if some economic shock happens. This may be achieved by finding new trading partners by strong diplomatic and economic relations.
- The other policy implication is, in order to solve machinery and accessory related problem facilitating domestic production of accessory and components by Small and Medium Industries locally is long lasting solution.

- Infrastructure related challenges should be solved as much as possible in short period of time since its effects on the performance of leather industries is great though the government is on the way to solve the problem.
- Establishments of new industries should be balanced among regional states. Incentives packages should be broaden and

also strong follow up of industries is needed whether those incentive packages are used correctly for the goal of government.

“Financial peace isn’t the acquisition of stuff. It’s learning to live on less than you make, so you can give money back and have money to invest. You can’t win until you do this.” - Dave Ramsey

By being modest in your spending, you can ensure you will have enough for retirement and can give back to the community as well.

“It’s not how much money you make, but how much money you keep, how hard it works for you, and how many generations you keep it for.”
- Robert Kiyosaki

If you’re a millionaire by the time you’re 30, but blow it all by age 40, you’ve gained nothing. Grow and protect your investment portfolio by carefully diversifying it, and you may find yourself funding many generations to come.

Will the Government of Ethiopia's Policy of Saving Mobilization be Successful? The Lesson from the African Evidence.

Alemayehu Geda (PHD) Professor of Economics
Addis Ababa University

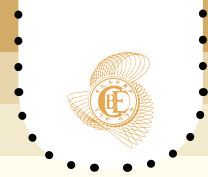
One of the recent policy stances of the Ethiopian government is mobilization of saving. As publicly owned bank the Commercial Bank of Ethiopia is aggressively working on this. This is an encouraging policy development of the government. This is because it shows it came out of the lax monetary policy which has led to the rampant inflation since 2005 (and we know that inflation hurts the poor more). Thus, having reviewed the determinants of saving and its linkages to various economic aggregates in Africa, the purpose of this article is to highlight the main conclusions of the theoretical and empirical evidence in Africa and to summarize their policy implications. The following points seem to emerge from this exercise and we hope this will inform the government policy.

To begin with the saving data, both at aggregate (macro) and household (micro) levels suffers from measurement problems. This measurement problem arises because at the macroeconomic level saving is measured as a residual of a residual by subtracting consumption from the national income; and at a micro-economic level the concept of saving, particularly in a rural based economy is complex (eg is the gold earring ornament a saving or a consumption in rural Ethiopia?). Hence the reliability of the data that has been

used in many studies to date is questionable. This problem suggests that even when saving studies are carefully made the inferences drawn from them may not be that reliable. The policy implication of this is, as is already done in few countries in Africa, is to encourage household surveys that are based on clearly defined concepts of income, consumption and saving.

Many African studies show that there is a high degree of association between growth of an economy and saving. However the causality issue (whether saving causes growth or the other way round) is not yet settled. But, in general most studies seem to suggest that income growth influences saving. For a sample of African countries, growth is found to be the most important variable that has a significant positive effect on saving. There is also a strong degree of association between investment and saving both in developed and developing countries. Growth is found to lead to high level of saving and investment. Many studies also noted that investment is the most important determinant of growth. In Sub Sahara Africa [SSA] the existing empirical evidence shows that saving generally leads to a higher level of investment.

For developing countries in general saving is negatively correlated with macroeconomic insta-

bility and uncertainty (such as inflation, unstable exchange rate, balance of payment defect etc). Thus maintaining stable macroeconomic environment such as low level inflation, stable exchange rate, low level of public deficit and healthy balance of payment position is crucial. Although there is conclusive evidence that households in developing countries (particularly those in SSA) are credit constraint, the effect of such borrowing constraint on saving is inconclusive. The finding in SSA strongly supports the conclusion that real interest rates (which is the interest less the inflation rate) have little or no impact on saving. This is obvious in Ethiopia where most banks pay an interest rate of less than 5% yet the inflation is above 10% and hence the real interest rate ($>10\%$ less 5%) is negative. It is interesting to note here that the recent IMF's request to Ethiopian government to do something about its interest rate doesn't seem to have empirical evidence both across the continent and in Ethiopia too. In relation to this, the African evidence also shows that financial reform may increase the incentives to save, but its overall effect is found to be inconclusive both for developing countries in general and for SSA countries in particular.

In developing countries, in general foreign aid is found to discourage domestic saving (have a statistically significant negative effect on domestic saving). For developing countries in general and for SSA countries in particular, an improvement in terms of trade (the price of our exports relative to our import prices) is found to have a positive effect on saving particularly in the short-run, but its long-term effect is ambiguous.

African based saving studies further shows that demographic and institutional factors are found to be important. The age dependency ratio (more children and old people per household) is found to have adverse effect on saving. This underscores the importance of placing an appropriate population policy to enhance saving rates. Addressing institutional (through sensible policies such as formalization of the informal sector), and structural problems (such as infrastructural provision and efficient and relevant education policy) is also noted in the empirical literature as influencing saving mobilization positively.

To Sum-up, the following factors are empirically found to be the most important determinants of saving in developing countries including those in SSA. Saving is positively related to income level or growth, rate of investment, and short-run positive changes in terms of trade. On the other hand, more often than not it is negatively related to macroeconomic instability, foreign aid dependency, and age-dependency. We hope the points raised thus far help to chart an appropriate empirically informed policy to raise the level of saving.

ቁጠባ የእድገት መሰረት ነው!!

www.combanketh.et

የህይወትዎ አካል ያርጉት

በኢንተርኔት ባንክንግ አገልግሎት
ባሉበት ቦታ ተጠቃሚ ይሁኑ

ኢንተርኔት ባንክንግ

- ሂሳብዎ ውስጥ ያለውን ቀሪ ገንዘብ ማወቅ
- በባንክ ውስጥ ሂሳብ ላለው ደንበኛ ገንዘብ ማስተላለፍ /ክፍያ መፈጸም/
- ወደ ባንክ ቅርንጫፍ መሄድ ሳያስፈልግዎ ገንዘብ መላክ /ሀዋላ መላክ/
- በቅርንጫፍ የሚገኝ ሂሳብዎትን በቀላሉ ማንቀሳቀስ
- ድርጅቶች የሰራተኞቻቸውን ደሞዝም ሆነ ሌላ ክፍያ መፈጸም
- በሂሳብዎ ላይ የተደረገውን እንቅስቃሴ /ወጪ እና ገቢ/ ማወቅ

የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ

ሁሉም የሚተማመኑበት ባንክ

ፖ.ሳ.ቁ. 255, አዲስ አበባ ኢትዮጵያ

ስልክ +251 11 551 50 04 / +251 11 466 9729

ፋክስ +251 11 551 45 22 / +251 11 122 8606

ኢሜል: cbecomu@combanketh.et

ድረ ገጽ www.combanketh.et

ስዊድን ኮድ CEBTETAA

INVESTMENT FORUM

ከውጭ ወደ ሀገር ውስጥ የሚላከው የውጭ ምንዛሪ በኢትዮጵያ ተግዳሮቱና ጠቀሜታው እስከ ምንድነው?

በካሳሁን ማሞ

የመንግስታቱ ድርጅት የንግድና ልማት ኮንፈረንስ በቅርቡ አንድ ሪፖርት ይፋ አድርጎ ነበር። ይሄው ይሄው በ2013/2014 የወጣው ሪፖርት እንደሚለው የ48 የሚሆኑ ደሃ አገራት ዜጎቻቸው ወደየሃገሮቻቸው የሚልኩት የውጭ ምንዛሪ ገንዘብ እ.ኤ.አ. በ1990 ከነበረበት 3.5 ቢሊዮን የአሜሪካን ዶላር በ2012 በ8 እጥፍ አድጎ 27 ቢሊዮን ዶላር ደረሰ የሚል ነው።

ከውጭ ወደ ሀገር ቤት የሚላከው ገንዘብ በሃገር እና በቤተሰብ ላይ ያለው እንደምታ በበጎም ይሁን በአሉታዊ መልኩ ሊታይ እንደሚችል ሁሉንም ያስማማል። ምክንያቱም በገንዘቡ እና ተያያዥ በሆኑ ጉዳዮች ዙሪያ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ክርክሩ ጦቷልና።

በአንድ ወገን በውጭ የሚኖሩ ዜጎችም ይሁኑ ወዳጆች ወደ ሀገር ቤት የሚልኩት ንዋይ በየሀገሮቻቸው ያለውን ድህነት ይቀንሱበታል፤ የሥራ ዕድል ይፈጥሩበታል፤ የውጭ ምንዛሪ እጥረትም ያቃልሉበታል የሚል የክርክር ነጥብ ያነሳሉ። ከዚህም በዘለለ ይሄው ከውጭ የሚላክ ገንዘብ የኢንቨስትመንት መሠረት ይሆናል፤ ለሀገር ልማት ያለው እንደምታም የጎላ ነው፤ የሀገራት የክፍያ ሚዛን እንዲረጋጋ የበኩሉን አስተዋጽኦ ያበረክታል እንዲሁም የሀገር ውስጥ ፍላጎት እንዲያድግ መንገድ ይጠርጋል ይላሉ። በዚህም ምርትና ምርታማነት እንዲያድግ በር ይከፍታል። ጠርቀምቀም ሲልም የሀገሪቱን የውጭ ምንዛሪ እጥረት በማቃለል ለገቢ ምርትና ለወጪ ምርት መሣለጥ የበኩሉን ሚና ይጫወታል በሚል ባለሙያዎች ይሞግታሉ።

ሌሎች ደግሞ የተላከው የውጭ ምንዛሪ ምርታማ በሆኑ ኢንቨስትመንት ላይ አልዋለም፤ የሚላከው ገንዘብ የዋጋ ንረት እንዲባባስ መንገድ ጠርጓል፤ በኢመደበኛ ወይም ህጋዊ ባልሆነ መንገድ የተላከው እየበዛ ነው፤ የሀገራት ዜጎች ጥገኝነታቸው እና ጠባቂነታቸው እየተንሰራፋ ነው የሚሉ ሀሳቦችን በማቅረብ ይከራከራሉ። ያም ሆነ ይህ

ዜጎች የሚልኩት የውጭ ምንዛሬ እየጨመረ መምጣቱን መረጃዎች ይናገራሉ።

በማደግ ላይ ባሉ ሀገራት በ2014 ብቻ የተላከው የነዋይ መጠን 436 ቢሊዮን ዶላር እንደሆነ የአለም ባንክ ጥናት ያሳያል። በ2013 የተላከው የውጭ ምንዛሬም ቢሆን ከ404 ቢሊዮን ዶላር በላይ ነበር ይህ አሀዝ እ.አ.አ ከ 2012 ጋር ሲነጻጸር የ3.5 በመቶ ጭማሪ አሳይቷል። እንደውም ፍሰቱ በቀጣዮቹ 3 አመታትም በአማካይ በአመት በ8.4 በመቶ እንደሚያድግ ይጠበቃል።

የኤሲያ አህጉር ዜጎቻቸው በሚልኩት የገንዘብ ፍሰት መጠን የአለማችን ቀዳሚ ነው። ላቲን አሜሪካን እና አፍሪካ በቅደም ተከተላቸው ቦታቸውን ይዘዋል። በሀገራት ደረጃ ሲታይ ደግሞ ቀዳሚዋ ህንድ ስትሆን ቻይና፣ሜክሲኮና ፊሊፒንስ ይከተላሉ። ለአብነት ህንድ ከዜጎቿ የምታገኘው የውጪ ምንዛሬ በኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ ዘርፍ ከምታገኘው ጋር ሲነጻጸር ይበልጣል እንጂ አያንስም። በ2013 የሆነውን እንኳ ብንመለከት መጠኑ 70 ቢሊዮን ዶላር ነበር። ግብጽ ከስዊዘርላንድ በላይ ከምታገኘው፣ ባንግላዴሽም ብትሆን ጨርቃጨርቅን አምርታ ከወጪ ንግድ ከምታገኘው መጠን ዜጎቻቸው የሚልኩት በእጅጉ ልቋል። ናይጄሪያ ከአፍሪካ ሀገራት 22 ቢሊዮን ዶላር የሚጠጋ የውጭ ምንዛሬ ከዜጎቿ በማስገባት ቀዳሚ ናት። ኢትዮጵያም ብትሆን የምታገኘው ገቢ ከጊዜ ወደ ጊዜ ጨምሮ እነሆ ከ 1 ነጥብ 8 ቢሊዮን ዶላር በላይ ሆኗል።

በእርግጥም አንድ በሳል ሊባል የሚችል የኢ ኮኖሚ ሳይንስ ምሁር ከውጭ ወደ ሃገር ቤት የሚላክ ገንዘብን በንድፈ ሃሳብ ደረጃ ቢደግፍም በተጨማሪም ያለውን የአፈፃፀም ተግባርና ድርጊት ላይ ግን ጥያቄ ሊያነሳ ይችላል። ከዚያ በፊት ግን ከጉዳዩ ጋር የሚያያዘውን ፍልስጥን ማንሳት ተገቢ ይሆናል።

እንደ 2013 የመንግሥታቱ ድርጅት ግምት እ.ኤ.አ. በ1960 በአለም አቀፍ ደረጃ የነበረው የሰዎች የፍልስጥ መጠን ከ75 ሚሊዮን በ2010 ላይ ከእጥፍ በላይ ጨምሮ ከ214 ሚሊዮን በላይ ደርሷል። በአሁኑ ወቅት ከ232 ሚሊዮን በላይ ዜጎች ከሀገራቸው ውጪ እንደሚኖሩ መረጃዎቹ ይጠቁማሉ።

በእርግጥ የሰዎች ከቦታ ቦታ የሚደረግ ፍልስጥ የራሱ የሆነ ኢኮኖሚያዊ፣ ፖለቲካዊ፣ ማህበራዊና አካባቢያዊ ምክንያቶች ቢኖሩትም በመዳረሻም ይሁን በመነሻ ሃገራት ይዞ የመጣው ተፅዕኖ በጉም ይሁን አሉታዊ ጉኖች መኖሩ አይቀሬ ነው።

የዚህ ፅሁፍ አላማ ፍልስጥ ላይ የሚያነጣጥር ሳይሆን ከውጭ ወደ ኢትዮጵያ የሚላከው የውጭ ምንዛሬ ገንዘብ ጠቀሜታውና አቅሙ እስከ ምን ያህል ነው፣ ተግዳሮቱስ ምንድንነው፣ እውን የሚላከው ገንዘብ በምርታማ ኢንቨስትመንት ላይ እየዋለ ነው ወይስ የሚለውን ጉዳይ ለመዳሰስ ይሆናል።

በአሁኑ ወቅት ቁርጥ ያለ ስታትስቲካዊ መረጃ ባይገኝም በአማካይ ከ 2 ሚሊዮን በላይ ኢትዮጵያውያን በውጭ እንደሚኖሩ ጥናቶች ይገምታሉ። እንደ ጥናቶች ከሆነ የኢትዮጵያውያን ዋና መዳረሻ ሀገራትና አህጉራት ከሆኑት መካከል እንደ ቅደም ተከተላቸው አሜሪካ፣ አውሮፓና መካከለኛው ምሥራቅ በዋነኝነት የሚጠቀሱ ናቸው። በእነዚህ ሀገራት ወይም አካባቢዎች

እየኖሩ ያሉ ኢትዮጵያውያን ቢደላቸውም ባይደላቸውም ሥራ እየሰሩ የተወሰነ ጥሪታቸውን ወደ ቤተሰቦቻቸው እና ወዳጆቻቸው ይልካሉ። ከ2008 ወዲህ በአለማችን የተከሰተው የኢኮኖሚ ቀውስ፤ እና በእርሱ ሳቢያ የተፈጠረው የሥራ ዕድል መዋዠቅ ሳይበግራቸው የተገኘውን ሥራ እየሰሩ ባህል ነውና በቅርባቸው ላሉ ግለሰቦች አለንላችሁ በማለት እየላኩ ይገኛሉ።

ወደ ኢትዮጵያ የሚላከው ገንዘብም ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ ስለመምጣቱ የኢትዮጵያ ብሄራዊ ባንክም ይሁን የአለም ባንክ መረጃ ያስረዳል። እ.ኤ.አ. በ2000/01 ሀገር ቤት ተልኮ የነበረው የውጭ ምንዛሪ 104 ሚሊዮን ዶላር /አንድ መቶ አራት ሚሊዮን ዶላር/ የነበረ ሲሆን በ2012/13 ግን በ15 እጥፍ ገደማ አድጎ 1.8 ቢሊዮን ዶላር እንደደረሰ ከመረጃው መመልከት ይቻላል። ይህ ግን በቀጥታ በሃዋላ አገልግሎት ወይም በፋይናንስ ተቋማት በኩል የተላከውን ብቻ እንደሚመጠ ለከት ልብ ይሏል። ከዚህ ወጪ መደበኛ ባልሆነ መንገዶች የሚላከው የውጪ ምንዛሪ ከዚህ ይልቃል የሚል ግምት አለ።

ዜጎች ከውጭ ወደ ሀገር ውስጥ በህጋዊ የላኩት የውጭ ምንዛሪ መጠን

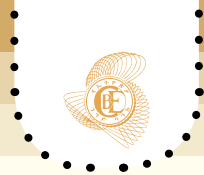
አ. ም (እ.አ.አ)	መጠን በሚሊዮን በዶላር
2000/01	104.1
2001/02	93.4
2002/03	140.6
2003/04	211.1
2004/05	350.8
2005/06	354.9
2006/07	632.6
2007/08	800.3
2008/09	723.2
2009/10	789.5
2010/11	1.5 ቢሊዮን
2011/12	1.88 ቢሊዮን

ምንጭ፡ አለም ባንክ

ይህ በቋሚነት የሚላከው ገንዘብ ግን በምን መልኩ በሀገር ቤት ጥቅም ላይ ይውላል የሚለው አሁንም ጥያቄ ይሆናል። የሚላከው ገንዘብ ጠቀም ያለው በቤተሰብ ደረጃ ድህነትን እንደሚቀንስ ለማንም ግልፅ ነው። የቤተሰብ ፍጆታ እንዲጨምር በማድረግ ለኢኮኖሚው አስተዋጽኦም እያደረገ ነው። የሚላከው የውጭ ምንዛሪ በምርታማ ኢንቨስትመንት ላይ ካልዋለ ታዲያ በአግባቡ ሥራ ላይ እንዲውል አገሪቱ የአሰራር ለውጥ መቀየስ አለባት ብለው የሚመክሩ ተቋማትና ወገኖች አሉ።

የአለም ባንክ በ2012 ያወጣው መረጃ በ2011 ወደ ኢትዮጵያ በህጋዊም ሆነ በተዘዋዋሪ በኢመደበኛ የተላከው ጠቅላላ ገንዘብ 3 ቢሊዮን ዶላር ነው ይላል። በተዘዋዋሪ ወይም ህጋዊ ባልሆነ የተጠላከው ከ 1.1 ቢሊዮን ዶላር በላይ ማለት ነው። በዚህ መንገድ የተላከው ለመጨመሩ በምጠክንያትነት የሚጠቀሰው የመላኪያ ገንዘብ ወጪ መኖር ነው። መላኪያው በአማካይ ከ12 እስከ 25 በመቶ ስለደረሰ ዜጎች አብዛኛውን ጊዜ የሚልኩት በሃዋላ አገልግሎት ሰጪዎች ሳይሆን በተለያዩ መደበኛ ባልሆኑ መንገዶች ሆኗል። ይህ አይነቱ ሁኔታ ደግሞ ሀገሪቱና ባንኮች ከገንዘቡ ተጠቃሚ ስለማያደርግ እዚህ ላይ ሌሎች አዋጪ አማራጮችን ማየት ያስፈልጋል።

በእርግጥ ከሰሃራ በታች ባሉ ሀገራት በጥቅሉ የሀዋላ መላኪያ ወጪ በአማካይ ከ12 በመቶ በላይ መሆኑ ከሌሎች ጋር ሲነጻጸር ከፍተኛ ነው። የአገልግሎት ክፍያው በሀገራቱ የሚኖረውን ዝቅተኛውን የህብረተሰብ ክፍል ስለሚጎዳ የመላኪያ ወጪው ቢቀንስ ፍሰቱ እንዲጨምር ያደርጋል። ለዚህ ደግሞ በዘርፉ ሌሎች ገንዘብ አስተላላፊዎች በውድድር በተሞላ አግባብ በዘርፉ ቢሳተፉ የተሻለ ሁኔታ ይፈጠራል።

ለአብነት እንደ አለም ባንክ ጥናት ኢትዮጵያ ከውጭ በሚላክ ገንዘብ ለመጠቀም ትልቅ አቅም ያላት ቢሆንም ከ1.1 ቢሊዮን ዶላር በላይ የተላከው መደበኛ ባልሆኑ የአላክ መንገዶች ነው ይላል። እንዳውም በወቅቱ በሁለቱም መንገድ ወይም በመደበኛም ሆነ መደበኛ ባልሆነ መንገድ የተላከው ገንዘብ ሀገሪቱ ካመረተችውና ወደውጭ ከላከችው የውጪ ምርት ገቢ አንፃር ቢልቅ እንጂ እንደማያንስ ነው። ይህ ደግሞ እንደባለሙያ ሲታይ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ እንደምታዎቹ የጉሉ ናቸው ።

ፍሰቱ የወጪ ምርት ገቢን መብለጡ እና በሁለቱም መንገዶች የተላከውን ገንዘብ ወደ ኢትዮጵያ ገንዘብ መቀየሩ የራሱ የሆኑ የማክሮ ኢኮኖሚ ሁኔታን መንካቱ አይቀርም።

የውጭ ምንዛሪው መብዛት ኢኮኖሚያዊ እንደምታውን ለመመልከት ያህል ባለፈው የፈረንጆች ዓመት በሃዋላ አገልግሎት ሰጪ ተቋማት በኩል የተላከው አንድ ነጥብ ስምንት ቢሊዮን ዶላር ነበር።

ይህን ለማስላት እንግዲህ የአንድ ዶላር የምንዛሪ ዋጋ በወቅቱ ገበያ ሃያ የኢትዮጵያ ብር ቢሰላ እንኳ የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ በተነፃፃሪ ሊተካ የሚችል 36 ቢሊዮን ብር የሚጠጋ ገንዘብ በገበያ ላይ ማቅረቡ አይቀርምና ተጨማሪ 36 ቢሊዮን ብር በገበያ ውስጥ ገባ ማለት ነው። ይህ ሁሉ

ገንዘብ ደግሞ በቤተሰብና በግለሰብ ደረጃ የዋጋ ንረትን በማያባብስና በምርታማ ኢንቨስትመንት ላይ ከዋለ ጥቅሙ የላላ ነው።

እንደ አለም ባንክ የ2007 -2012 ጥናት ከውጭ ወደ ዩጋንዳ ሀገር የተላከው ገንዘብ ከሚላክላቸው ውስጥ የ11 በመቶውን ድህነት እንዲቀንስ ሲያደርግ በባንግላዲሽ 6 በመቶው እና በጋና 5 በመቶው ድህነት እንዲቀንስ አድርጓል ይላል።

በውጭ የሚኖሩ ኢትዮጵያውያን እና ትውልደ ኢትዮጵያውያን በ2011/12 በባንኮችና በፋይናንስ ተቋማት በኩል ወደ ሀገራቸው የላኩት ገንዘብ በነፍስ ወከፍ ሲሰላ በዓመት 1000 ዶላር ይደርሳል። አንድ ነጥብ አምስት ሚሊዮን ዜ ጌች በአንድ ነጥብ ስምንት ቢሊዮን ዶላር እሳቤ ማለት ነው። በሁለቱ መንገዶች ሲሆን ግን ወደ 2000 ዶላር ከፍ ይላል እንደማለት ነው። ይህ ገንዘብ ቀላል ሊባል የማይቻል ነው። ይህ አሃዝ ደግሞ የሀገሪቱን ጥቅል ምርት ወደ 10 በመቶ እንደማለት ጭምር ነው። በህጋዊ የተላከውን ስናሰላው 5 በመቶ ማለት ነው። ዜጌች በነፍስ ወከፍ ደረጃ በፍጆታቸው ላይ አንድ እርምጃ ወደ ላይ ከፍ በማድረግ ለሀገር ውስጥ ጥቅል ምርት ያለው አስተዋጽኦ የማይናቅ ነው።

አብዛኛው ገንዘብ በመደበኛ የፋይናንስ ተቋማት አለመላኩ፤ ደካማ የፋይናንስ መሰረተ ልማት፤ ፈጣን፣ ቀልጣፋ፣ ርካሽ እንዲሁም ታማኝ የሀዋላ አገልግሎት ሰጪዎች በእጅጉ አለመስፋፋት፤ በውድድር የተሞላ አሰራር አለመኖርና የሀዋላ አገልግሎት ዋጋ መጨምር ጥቂቶቹ ተግዳሮቶች ናቸው።

ኢትዮጵያ በአፍሪካም ሆነ በአለም በምጣኔ ሀብት ዕድገት ፍጥነት ተጠቃሽ ብትሆንም የፋይናንስ በተለይም የባንክ ኢንዱስትሪው ዘርፍ በሽፋን፣ በቴክኖሎጂ እና በተደረሻነት ረገድ ብዙ መሰራት እንዳለበት ጥናቶች ያስረዳሉ። በአጠቃላይ በሀገሪቱ

ያለው ደካማ የመገናኛ እና የመንገድ መሠረተ ልማት የግብይት ወጪን በመጨመር ይሁን የፋይናንስ አገልግሎት ተደራሽነቱ እንዲገደብ ምክንያት ናቸው።

ከውጭ ወደ ሃገር ውስጥ ሊገባ የሚችለውን የውጭ ምንዛሪ ለማስፋትና በአግባቡ በምርታማ ኢንቨስትመንት ላይ እንዲውል የተለያዩ ኢኮኖሚያዊ እርምጃዎች ሊወሰዱ ይገባል። ገንዘቡ በአግባቡ ሥራ ላይ እንዲውል አገሪቱ አሁን እየተገበረች ካለው በተጨማሪ የአስራር ለውጥ መቀየስ አለባት ብለው የሚመክሩ ተቋማትና ወገኖች አሉ።

መንግሥት በማክሮ ፖሊሲው በባንኮችና በጥቁር ገበያ መካከል ያለውን የውጭ ምንዛሪ ግብይት ዋጋ ልዩነት ማቀራረብ መቻል ይኖርበታል። አለም አቀፍም ሆኑ የሀገር ውስጥ የሀዋላ አገልግሎት ሰጪዎች ለአገልግሎቱ የሚጠይቁትን ገንዘብ ዝቅ በማድረግ ብዙሃኑን የህጋዊ የሃዋላ አገልግሎት ተጠቃሚነት ማበረታታት አለባቸው።

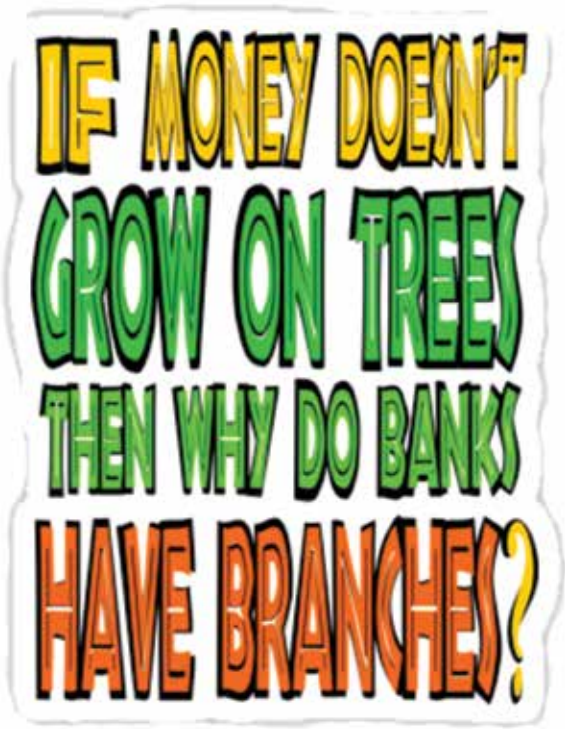
የሚላክላቸውን ግለሰቦች ውጤታማ እና ምርታማ በሆነ መልኩ ገንዘቡን እንዲያውሉት በባንኮችና በአጋር አካላትተጨማሪ ምክርና የቅስቀሳ ትምህርት መስጠት አስፈላጊ ነው።

ገንዘቡን ከባንኮች በሚቀበሉበት ጊዜ የባንክ አካውንት የሌላቸው ደብተር እንዲያወጡ ያወጡትም ቢሆኑ ቁጠባ እንዲያደርጉ የተለየ ትምህርት መስጠት ያሻል።

እንዲሁም ኢመደበኛ የሚባሉት የሀዋላ አገልግሎት ሰጪዎችን ወደ ህጋዊ በማምጣትና እውቅና በመስጠት ከባንኮች ጋር እንዲተሳሰሩ ማድረግ ተገቢ ይሆናል። የክፍያ ሥርዓቱ ፈጣንና ዘመናዊ እንዲሆንም ከወቅቱ ጋር የሚራመድ የፋይናንስ መሰረተ ልማት መዘርጋት እጅጉን ወሳኝ ነው። የገንዘብ ተቋማት (ባንኮች) ተደራሽነታቸውን አሁንም በይበልጥ ማስፋት ይጠበቅባቸዋል።

በኢትዮጵያ የሚገኙት ንግድ ባንኮች በዋናነት የቁጠባ ተቀማጭ፣ የብድር አገልግሎት መስጠትን፣ የሐዋላ ገንዘብን ማንቀሳቀስ፣ የብድር መተማመኛ (letter of credit) ጋር የተያያዙና ከውጭ ምንዛሪ ጋር የተገናኙ ስራዎችን እየሰሩ ይገኛሉ። ሁሉም ባንኮች በተመሳሳይ የፋይናንስ አገልግሎት ላይ ከመጠመድ ባለፈ የውጭ ምንዛሪ ወደ ሃገር ቤት እንዲገባ ፈጠራ የታከለበት ስራ መስራት ይጠበቅባቸዋል።

በሃገሪቱ በሚደረጉ የኢንቨስትመንት እንቅስቃሴዎች ውስጥ የዳያስፖራውን እና የተላክላቸው ግለሰቦች በምርታማ የኢንቨስትመንት ተግባር ላይ ያዋሉ ዜጎችን በዋቢነት በማንሳት ሚናቸውን በመገናኛ ብዙኃን በማሳየት ለሌሎች መነሳሻ እንዲሆን ማብቃት ያስፈልጋል። የዳያስፖራ ቁጠባ የሚያበረታታ ፖሊሲ ተነድፎ በመንግስትም ሆነ በባንኮች በተለይም በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ተግባራዊ እየተደረገ ነው። ይሁንና የሀገራችን የልማት እንቅስቃሴ ከሚጠይቀው የውጭ ምንዛሪ ግኝት አንፃር አሁንም ወሳኝነት ስላለው ተጨማሪ ትኩረት ሊደረግበት ይገባል።

LEGAL FORUM

የውክልና ስልጣን አተገባበር እና በባንኮች አሰራር ላይ ያለው ገቢራዊነት

በገዙ አየለ* (ኤል ኤል ኤም)

የደንበኞች ግንኙነት አቶርሚ- የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ

መግቢያ

የውክልና ጉዳይ በሰዎች የዕለት ከዕለት አንቅስቃሴ በተደጋጋሚ የሚያጋጥም ከመሆኑ አንፃር ህጉ የሚፈልገው አይነት ይዘት እና ቅርፅ እንዲሁም በተለምዶ የሚሰራበት አሰራር በአብዛኛው ብዥታን የሚፈጥር መሆኑን በተግባር በሚያጋጥሙ ጉዳዮች ለመገንዘብ ይቻላል። በስራ አጋጣሚ የሚመጡ የውክልና ስልጣን ማረጋገጫ ሰነዶች ይዘት 'ገቢራዊነት' የተባለውን የውክልና ስልጣን ለተወካዩ ግልፅ በሆነና በማያሻማ ሁኔታ ከመስጠት አንፃርና ተወካዩም የተባለውን የእንደራሴነት ስልጣን ከመፈፀም አንፃር ከህግ አግባብ አንዳንድ ግልፅነት የጎደላቸውን የውክልና ሰነዶች ማየት የተለመደ ይመስላል። በተለይም በባንኮች አሰራር ውክልና የተለመደ እና አብዛኛው ስራዎች የሚከናወኑበት አሰራር በመሆኑ ብዙ ትኩረትን የሚስቡ ነጥቦችን ማየት ይቻላል። የውክልና ህግ ከቆመላቸው ዋነኛ አላማዎች መካከል አንዱ የተለያዩ የቢዝነስ ስራዎችን በተመሳሳይ ጊዜ በተለያዩ ቦታ በቀላሉ ማከናወን

የሚያስችል ምቹ ሁኔታን መፍጠር ነው። ወካይ በተመሳሳይ ጊዜ የተለያዩ ቦታዎች በመገኘት የተባሉትን ስራዎች ማከናወን ስለማይችል ለተቀላጠፈ የንግድ እና የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ የእንደራሴነት ህግ ዋነኛው መፍትሄ በመሆኑ በባንኮች አሰራር ውክልና ወሳኝነት ያለው ሆኖ እናገኘዋለን።

በዚህም መሰረት ይህ ፅሁፍ ስለውክልና ስልጣን ማስረጃ ይዘት ህጉ ስለሚፈልገው እና በተግባር እየተሰራ ያለውን እንዲሁም በተለያዩ መ/ቤቶች የሚቀርቡ እጅግ በጣም የተንዛዙና ድግግሞሽ የሚታይባቸው የእንደራሴነት ስልጣን ማስረጃዎች ያላቸውን ፋይዳና በተግባር ያላቸውን ተፈፃሚነት ለመዳሰስ ያለመ ፅሁፍ ነው ። ውክልና ስልጣንን በተመለከተ ያለኝን አተያይም ለመፃፍም በስራ አጋጣሚ የሚመጡ የውክልና ስልጣን ማስረጃዎችን በተመለከተ በጠቅላላው ስለውክልና ስልጣን ማስረጃ ህጉ የሚፈልገውን እና በተግባር ያሉትን አሰራሮች ለማስቀመጥ ያለመ ፅሁፍ ነው ።

የውክልና ስልጣን ማስረጃ እና ተግባራዊው አሰራር

እንደ መግቢያ የምጠቀመው በአንድ አጋጣሚ የመጣና እጅግ በጣም የተንዛዛ የውክልና ሰነድ ሙሉ ይዘት ነው። ስለውክልና እና በባንክ የሚገጥሙ ችግሮችን ለመተንተን እና ለአንባቢያን ግልፅ ለማድረግ ያክል ሙሉው

የውክልና ሰነድ እንደሚከተለው ቀርቧል።

“እኔ ወካይ ለተወካይ የምሰጣቸው የውክልና ስልጣን በስሜ ተመዝግቦ የሚገኘውን የሚንቀሳቀስም ሆነ የማይንቀሳቀስ ንብረት እንዲጠብቁ፣ እንዲቆጣጠሩ፣ እንዲሸጡ፣ እንዲለውጡ፣ እንዲያስተዳድሩ፣ ስም እንዲያዛውሩ፣ ውል እንዲዋዋሉ፣ ገንዘብና ሰነድ ፈርመው ለመቀበል እንዲችሉ፣ እንዲያከራዩ፣ እንዲያከናውኑ፣ እንዲከራዩ፣ የኪራይ ውል እንዲዋዋሉ፣ በስሜ የተዋዋልኩትን ኪራይ ማፍረሻ ውል እንዲያደርጉ፣ የግንባታ ፈቃድ እንዲያወጡ፣ የግንባታ ስራ እንዲያሰሩ፣ በማንኛውም የመንግስት የሲሚንቶ ፍብሪካዎች ሲሚንቶ እንዲገዙ እና እንዲረከቡ፣ ክፍያዎችን እንዲከፍሉ፣ የሚንቀሳቀሱም ሆነ የማይንቀሳቀስ ንብረት በስሜ እንዲገዙልኝ፣ ስሙን በስሜ እንዲያዛውሩልኝ፣ ካርታ፣ ፕላን፣ የባለቤትነት ማስረጃ ደብተር እንዲያወጡ፣ የፕላን ማሻሻያ እንዲያወጡ፣ እንደ እኔ በመሆን እንዲረከቡ፣ ሊብሬ እንዲያወጡ፣ ቦሎ ከላውዶ እንዲያስደርጉ፣ ታርጋ እንዲያስለጥፉ፣ ክፍያዎችን እንዲከፍሉ፣ በመንገድ ትራንስፖርት ያለኝን ጉዳይ እንዲከታተሉ፣ ሰነድ ላይ እንዲፈርሙ፣ ሰነድ እንዲቀበሉ፣ በስሜ የኢንቨስትመንት ፈቃድ እንዲያወጡ፣ በስሜ የንግድ ፈቃድ እንዲያወጡ፣ እንዲያሳድሱ፣ ግብር እንዲገብሩ፣ የቫት የንግድ ፈቃድ እንዲያወጡ፣ ቲን ቁጥር እንዲያወጡ፣ እንዲረከቡ፣ አስፈላጊም ሲሆን ተመላሽ እንዲያደርጉ፣ በስሜ የጨረታ ሰነድ እንዲገዙ፣ ጨረታ እንዲጫረቱ፣ ሲፒኦ እንዲያሰሩ፣ ከጨረታ ተመላሽ የሚሆን ሲፒኦ እንዲቀበሉ፣ በጥሬ ገንዘብ እንዲመነዝሩ፣ ሰራተኛ እንዲቀጥሩና እንዲያሰናብቱ፣ በስሜ ከውጭ አገር ማንኛውንም አይነት እቃ አንዲገዙ፣ እንዲያስጭኑ፣ በስሜ ከውጭ ሀገር የሚመጣውን ማንኛውንም አይነት ገንዘብና እቃ አስፈላጊውን

የጉምሩክ ፎርማሊቲ በማሟላት ለመረከብ እንዲችሉ፣ ከቀረጥ ተመላሽ የሚሆን ገንዘብ እንዲቀበሉ፣ በስሜ ኢንሹራንስ እንዲገቡ፣ ከኢንሹራንስ የሚከፈለኝን ማንኛውንም ክፍያዎች ፈርመው እንዲቀበሉ፣ አክሲዮን እንዲገዙ፣ የአክሲዮን ድርሻ እንዲቀበሉ፣ የሽርክና ውል እንዲዋዋሉ፣ ኩባንያ እንዲያቋቁሙ፣ እንዲቆጣጠሩ፣ እንዲሸጡ፣ እንዲለውጡ፣ ገንዘብ እንዲቀበሉ፣ ስብሰባዎች እንዲሳተፉ፣ ድምፅ ለመስጠት እንዲችሉ፣ ቃለ ጉባኤ ሰነዶች ላይ እንዲፈርሙ፣ ቃለ ጉባኤ እንዲያረጋግጡ፣ በመመስረቻ እና መተዳደሪያ ሰነድ ላይ መፈረም እንዲችሉ፣ የልደት ሰርቲፊኬት እንዲያወጡ፣ የፓብቻ ሰርቲፊኬት እንዲያወጡልኝ፣ ፓስፖርት እንዲያወጡ እንዲቀበሉ፣ ከማንኛውም የትምህርት ተቋም የትምህርት ማስረጃ መቀበል እንዲችሉ፣ ሰነድ ፈርመው መቀበልም ሆነ መስጠት እንዲችሉ፣ በስሜ የኮንዶሚኒየም ቤት እንዲመዘገቡልኝ፣ እጣ ሲወጣልኝ ተወካይ እንደ እኔ በመሆን እንዲረከቡ፣ ውል እንዲዋዋሉ፣ የሚንቀሳቀስም ሆነ የማይንቀሳቀስ ንብረት በዋስትና በማስያዝ ከባንክም ሆነ ከአበዳሪ ድርጅቶች ገንዘብ እንዲበደሩ፣ የተበደሩትን ገንዘብ ተሳስበው እንዲከፍሉ፣ የብድር ውል እንዲፈርሙ፣ በባንክ የሚገኝ ማንኛውንም አይነት ሰነድ እና የመኪና ሊብሬ እንዲሁም የቤት ካርታ መረከብ እንዲችሉ፣ ከባንክ ጋር የብድር ውል እንዲዋዋሉ፣ ውል እንዲዋዋሉ፣ መንግስት በቅርቡ ባወጣው የዜጎች ቤት የማግኘት እድል ተወካይ እንደ እኔ በመሆን በስሜ የባንክ አካውንት እንዲከፍቱልኝ ብሎም እንዲመዘገቡልኝ እና አስፈላጊውን ሁሉ በማሟላት ተከታትለው እንዲፈፅሙ እና እንዲያስፈፅሙልኝ፣ በስሜ በማናቸውም ባንክ ያለውን ገንዘብ እንዲያስገቡ እና እንዲያወጡ፣ እንዲያንቀሳቅሱ፣ እንዲመነዝሩ፣ ቼክ ፈርመው መቀበልም ሆነ መስጠት እንዲችሉ፣ በስሜ ቀደም ብሎ

በተከፈተው የባንክ ሂሳብ ወይም አዲስ የባንክ ሂሳብ ከፍተው ገንዘብ ለማውጣት ወይም ለማስገባት እና ለማንቀሳቀስ እንዲችሉ፤ በስሜ የብድር ውል እንዲዋዋሉ፤ ለሌላ ሶስተኛ ወገን ለሚበደረው ብድር ንብረቶችን በዋስትና አስይዘው ገንዘብ እንዲበደሩ፤ ንብረቱን በዋስትና እንዲያሲዙ፤ በስሜም ሆነ በስማቸው ለሶስተኛ ወገን ብድር እንዲፈርሙ፤ የብድር ውል እንዲዋዋሉ፤ በስሜ በሰነዶች ምዝገባና ማረጋገጫ ጽ/ቤት የብድር ውል እንዲፈርሙ፤ እንዲያበድሩ እንዲበደሩ፤ ውል እንዲፈርሙ፤ በስሜ ኤልሲ እንዲከፍቱ፤ ኤልሲ ከፍተው እንዲሰጡ እንዲቀበሉ፤ እንዲያንቀሳቀሱ፤ በውርስም ሆነ በስጦታ በድርሻ ክፍፍል የማገኘትን የሚንቀሳቀስም ሆነ የማይንቀሳቀስ ንብረት የድርሻዬን እንዲቀበሉልኝ ከተቀበሉም በኋላ ስሙን በስሜ እንዲያዛውሩልኝ፤ በስሜ የስጦታ ውል እንዲዋዋሉ፤ ስጦታ እንዲሰጡ፤ በውርስ የማገኘትን የሚንቀሳቀስም ሆነ የማይንቀሳቀስ ንብረት የድርሻየን እንዲቀበሉ፤ እንዲያንቀሳቀሱ፤ እንዲሸጡ እንዲለውጡ፤ ስም እንዲያዛውሩ፤ ካርታ እንዲያወጡ፤ በስሜ የቀበሌ መታወቂያ እንዲያወጡ፤ እንዲያሳድሱልኝ፤ በአጠቃላይ በመንግስታዊ ድርጅትም ሆነ በህዝባዊ ድርጅት፤ በአስተዳደር መ/ቤት፤ በቀበሌ፤ በክ/ከተማ፤ በቴሌ ኮሚኒኬሽን መ/ቤት፤ በሞባይል መምሪያ፤ በውሀ ፍሳሽ ባለስልጣን፤ በመብራት ሀይል ባለስልጣን፤ በውጭ ጉዳይ ሚኒስትር፤ በኢሚግሬሽን፤ በቤቶች ኤጀንሲ፤ በኪራይ ቤቶች አስተዳደር፤ በመሬት አስተዳደር፤ በፓሊስ ኮሚሽን መምሪያ በመቅረብ እኔ የማደርገውን እና የምፈፅመውን ሁሉ ተከታትለው እንዲፈፅሙ እና እንዲያስፈፅሙ፤ በምክሰስበትም ሆነ በምክሰስበት ጉዳይ በማንኛውም ፍ/ቤት የህግ ጠበቃ ወክለው ክስ እንዲመሰርቱ፤ እንዲከራከሩ፤ መልስ እና የመልስ መልስ

እንዲሰጡ፤ ቃለ መሀላ እንዲያረጋግጡ፤ አፈፃፀም እንዲቀጥሉ፤ ውሳኔ እንዲቀበሉ፤ ይግባኝ እንዲጠይቁ፤ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ሌላ ሶስተኛ ወገን መወከልም ሆነ መሻር እንዲችሉ ይህንን ሙሉ የውክልና ስልጣን በፍ/ሀ/ቁ/ 2199/2205 መሰረት የሰጠኋቸው መሆኔን በፊርማዎ አረጋግጣለሁ።”

በዚህ የውክልና ሰነድ መሰረት ወካይ ለተወካይ ተነግሮ የማያልቅ ስልጣን መስጠቱን ከሰነዱ ንባብ ልብ ይሏል። የውክልና ሰነዱም ቢሆን እጅግ የተንዛዛ እና በአላስፈላጊ ነገሮች የተሞላ ስለመሆኑ በቀላሉ ለመረዳት የማያዳግት ነው። በተጨማሪም በሰነዱ ላይ እጅግ በጣም ብዙ ድግግሞሽ ያለበት በመሆኑ የውክልና ስልጣን ማስረጃ ሰነዱ ውዥንብርን የሚፈጥር ነው።

ከላይ የቀረበውን የውክልና ስልጣን ማስረጃ ሰነድ መሰረት በማድረግ በዚህ ጽሁፍ ላይ ፀሀፊው ለመመልከት የሚፈልገው ጉዳይ የውክልና ስልጣን ምንነትን እና በተግባር እየተሰራበት ያለውን የውክልና ስልጣን ማስረጃ ሰነድ ይዘት፤ በትንሹም ቢሆን ህጉ እንዲሆን የሚፈልገውን እንዲሁም የውክልና ስልጣን ማስረጃን የሚሰጠው አካል ስላለው ስልጣን፤ ውክልናውን ሲመዘግብና ሲያረጋግጥ ከሰነዱ ይዘት አንፃር ሊያደርግ የሚችለው ማስተካከያ ካለ ከላይ በተገለፀው የውክልና ስልጣን ማስረጃ ላይ ያለውን አተያይ ለመዳሰስ ነው። በተጨማሪም ስለ ልዩ የውክልና ስልጣን ማስረጃ ስለሚያስፈልጋቸው ጉዳዮች እና የህጉ አላማ እና ግምት እንዲሁም በተግባር እየተሰራበት ያለውን አሰራር መዳሰስ እና ጠቅላላ የውክልና ስልጣን ማስረጃ ሰነዶችን በተመለከተ በሚያጋጥሙ ጉዳዮች ላይ መጠነኛ ዳሰሳ ለማድረግ ተሞክሯል።

የውክልና ስልጣን ማስረጃዎች እና በባንክ አሰራር ላይ ያላቸው ገቢራዊነት

በዚህ ርዕስ ላይ መጠነኛ ምልክታ ለማድረግ የፈለግኩት በተለይም ከባንክ ጋር የተያያዙ እና በውክልና እንዲፈፀሙ የሚመጡ የክፍያ ጥያቄዎች፣ የቼክ ይከፈለኝ ጥያቄዎች፣ የብድር ማመልከቻ ጥያቄዎች፣ የብድርና የመያዣ ውል ጥያቄዎች፣ ማህበራትን፣ የንግድ ተቋማትን እና ሌሎች ብዙ የሚባሉ ጉዳዮችን በውክልና ከባንኩ ጋር ለማስፈፀም የሚቀርቡ ጉዳዮች ላይ ነው። ይህ ምልክታ ያስፈለገው እነዚህ የመንግስት አሰራሮች ትኩረትን የሚሰጡ እና በተግባር ያለው አሰራር ከህጉ አላማ ያፈነገጡ አንዳንድ ነጥቦች ስላሉ ነው።

እንደራሴነት ወይም የእንደራሴነት ስልጣን አንድ ተወካይ በወካዩ በተሰጠው የእንደራሴነት ስልጣን ማስረጃ መሰረት ከሌላ ሶስተኛ ወገን ጋር በወካዩ ስም እና ወካዩን በመወከል የተለያዩ ስራዎችን የእንደራሴነት ስልጣን ለሰጠው ግለሰብ የሚሰራበት የውል ወይም የህግ አግባብ ነው። እንደራሴነት ከዚህ የተለየ ብዙ ትርጓሜ ቢኖረውም አሁን ለተያዘው ፅሁፍ አላማ ግን ይህ በቂ ትርጓሜ ሊሆን ይችላል። በፍ/ሀ/ቁ.2199 ላይ የተጠቀሰውም ይኸው የእንደራሴነት ትርጓሜ ሲሆን ይህ አንቀፅ ግን በምንም ሁኔታ የውክልና ስልጣን ማስረጃ ሊይዝ የሚገባውን ይዘት(content) የሚገልፅ የህግ አንቀፅ አይደለም።

በፍ/ሀ/ቁ 2203 ላይ የተመለከተው ጠቅላላ የውክልና ስልጣን በጠቅላላ አነጋገር የተደረገ ውክልና ለተወካዩ በፍ/ሀ/ቁ. 2204 የተቀመጡትን የአስተዳደር ስራ እንዲፈፅም ከሚያደርገው በቀር ሌላ ስልጣን አይሰጠውም በሚል ተቀምጧል። በህጉ አገላለፅ መሰረትም ከላይ ያስቀመጥኩት

የውክልና ሰነድ በጠቅላላው ለተወካይ ጠቅላላ የውክልና ስልጣን የሚሰጡ ይዘቶች አሉት። በአንድ የውክልና ስልጣን ማስረጃ ሰነድ ላይ ወካይ ለተወካይ በማናቸውም የመንግስትም ሆነ የግል ተቋማት ቀርቦ እኔ ላስፈፅም የሚገባኝን ጉዳዮች እንዲያስፈፅምልኝ.....የሚል በጥቅል የተቀመጠ የውክልና ስልጣን ለተወካዩ ከሰጠ በኋላ ወካዩ በተመሳሳይ የውክልና ሰነድ ላይ በአስተዳደር መ/ቤት፣ ቀበሌ፣ ክ/ከተማ፣ በመሬት አስተዳደር፣ በከተማ ልማት፣ በውሀ ልማት፣ በመንገድ ትራንስፓርት፣ በኤሌክትሪክ ህይል ወ.ዘ.ተ በሚል የሚቀመጡ የውክልና ስልጣን ማስረጃዎች ከህጉ አላማ አንፃር አስፈላጊ አይመስልም። ህጉ ጠቅላላ የውክልና ስልጣን ማስረጃ ወካይ ለተወካይ አስተዳዳሪዋ የሆኑ ጉዳዮችን እንዲያከናውንለት ጥቅል በሆኑ ቃላት የሚሰጠው ስልጣን ሲሆን በተግባር ግን በውክልና ሰነዶች ላይ እየተዘረዘሩ ያሉት ጉዳዮች የህጉን አላማ የማያሳኩ ድግግሞሽ ናቸው።

ከዚህ በተጨማሪም አንድ ወካይ ለተወካዩ በማናቸውም መንግስታዊም ሆነ መንግስታዊ ባልሆኑ መስሪያቤቶች በመቅረብ መፈፀም እና ማስፈፀም ያለብኝን ጉዳዮች ሁሉ እንዲያስፈፅምልኝ በሚል የተቀመጠ እና ለ ተወካዩ ቢያንስ ጠቅላላ የውክልና ስልጣን የሚሰጥ ዐ/ነገር ተቀምጦ እያለ ወካይ ወደ ዝርዝራቸው የሚገባቸው ሁኔታ አላስፈላጊ የሚያደርገው ሌላም ተጨማሪ ጉዳይ አለ። በዝርዝር ከተካተቱት ተግባራት እና ተቋማት ውጪ ጨርሶ ሊዘረዝራቸው የማይችላቸው እና ያልዘረዘራቸው መንግስታዊ እና መንግስታዊ ያልሆኑ ተቋማት ይኖራሉ። ስለሆነም ዝርዝራቸው ያልተካተቱት መስሪያ ቤቶች ዘንድ ቀርቦን ጉዳዮችን ለማስፈፀም አዳጋች ሁኔታ ሊፈጠር እንደሚችልም ማሰብ እንችላለን።

በዚህ ሁኔታም ወካይ በተወካዩ አማካኝነት እንዲፈፀሙለት የሚፈልጋቸው ጉዳዮች ሊዘገዩ የሚችሉበት ሁኔታም ከመኖሩ በላይ ጭራሹን በተባለው የውክልና ሰነድ መሰረት የታለመውን ስራ ለመስራት አዳጋች ይሆናል። ከላይ ለአብነት ያቀረብኩት የውክልና ስልጣን ማስረጃ ሰነድ እንደሚያሳየውም ወካዩ ለተወካይ በጠቅላላው በመንግስታዊ ድርጅትም ሆነ በህዝባዊ ድርጅት ጉዳዩን እንዲያስፈፅምለት ውክልና የሰጠ መሆኑን ከገለፀ በኋላ ሙሉ (exhaustive) ያልሆነ የመ/ቤት ዝርዝሮችን፣ በአስተዳደር መ/ቤት፣ በቀበሌ፣ በክ/ከተማ፣ በቴሌ ኮሚኒኬሽን መ/ቤት፣ በውሀ ፍሳሽ ባለስልጣን፣ በመብራት ኃይል ባለስልጣን፣ በውጭ ጉዳይ ሚኒስትር፣ በኢሚግሬሽን፣ በቤቶች ኤጀንሲ፣ በኪራይ ቤቶች አስተዳደር፣ በመሬት አስተዳደር፣ በፓሊስ ኮሚሽን በመቅረብ እኔ የማደርገውን እና የምፈፅመውን ሁሉ እንዲያስፈፅሙልኝ በማለት የተሰጡት ዝርዝሮች የወካዩንም ሆነ የተወካዩን ስራ የሚያወሳስቡ፣ የውክልና ስልጣኑን ግልፅነት የሚያሳጡ ይዘቶች ናቸው።

ከላይ በተገለፀው የውክልና ሰነድ መሰረት የውክልና ሰነዱ መንግስታዊም ሆነ መንግስታዊ ያልሆኑ መስሪያ ቤቶች ካለ በኋላ የሚሰጣቸው የመስሪያ ቤት ዝርዝሮች ሙሉ(exhaustive) ካለመሆናቸው ጋር ተያይዞ ወካዩም ሆነ ተወካይ በውክልና ሰነዱ ላይ ያልተዘረዘሩ እና በዝርዝሩ ውስጥ ያልተካተቱ የመንግስት መስሪያ ቤቶች ሊፈፀም የሚገባው የወካዩ ጉዳይ ቢያጋጥም ተወካይ በዚህ መስሪያ ቤት ቀረቦ ጉዳዩን ማስፈፀም ይችላል ወይ? መስሪያ ቤቱም ቢሆን በውክልና ሰነዱ ላይ ወካይ የሰጠው የውክልና ሰነድ ላይ ተወካይ በማናቸውም የመንግስት ተቋም በመገኘት የሚለው ጠቅለል ያለ የውክልና ቃል እስካለ ድረስ የመስሪያ ቤቱ ስም ቀጥሎ በተመለከተው የመስሪያ ቤቱ

ዝርዝር ውስጥ ባይካተትም በውክልና ሰነዱ መሰረት ተወካይ የወካይን ጉዳይ እንዲያስፈፅም ሊፈቅድለት ይገባል ወይ? የሚለው ነጥብም መታየት ያለበት ጉዳይ ነው።

በህጉ መሰረትም በፍ/ሀ/ቁ.2204 አንፃር ስናየው ወካዩ ለተወካዩ ጠቅለል ባሉ ቃላቶች እኔን በተመለከተ በማናቸውም መንግስታዊም ሆነ መንግስታዊ ባልሆኑ ድርጅቶች በመቅረብ ማስፈፀም ያለብኝን ጉዳዮች እንዲያስፈፅምልኝ በማለት የውክልና ስልጣን ከሰጠው እና ጉዳዩ በፍ/ብ/ቁ.2205 መሰረት ልዩ የውክልና ስልጣን ማስረጃ ማቅረብ የማያስፈልገው ከሆነ የመስሪያ ቤቱ ስም በዝርዝሩ ውስጥ ባይጠቀስም መ/ቤቱ በውክልና ሰነዱ መሰረት ለተወካዩ የተባለውን የውክልና ተግባር እንዲያከናውን መፍቀድ እንደሚኖርበት የህጉ ዋነኛ አላማ ይመስላል። በተመሳሳይ መልኩም በስም ያልተጠቀሰው መስሪያ ቤት ሌሎች መ/ቤቶች በስም መዘርዘራቸው ወካዩ ለተወካይ በስም ያልጠቀሳቸውን መ/ቤቶች በተመለከተ ግን የውክልና ስልጣን መስጠት ስላልፈለገ ሊሆን ይችላል በማለት የውክልና ሰነዱን ከመተርጎም የሚያግድ ጉዳይ እንደሌለ መዘንጋት የለበትም። ስለሆነም በዚህ ጉዳይ ላይ የውክልና ሰነድ አረጋጋጪ፣ ተቋም የውክልና ሰነዱን ይዘት በተመለከተ ያለውን ስልጣን እና ተግባር ማየቱ ተገቢነት ይኖረዋል።

የውክልና ስልጣን ማስረጃን ይዘት በተመለከተ የሰነድ አረጋጋጪ፣ መስሪያቤት ሚና

ስለ ሰነዶች ማረጋገጥ እና ምዝገባ የወጣው አዋጅ ቁጥር 334/1995 የሰነድ ማረጋገጥ ስራን በተመለከተ በሚያወራው አንቀፅ 1(1) በግልፅ እንደተጠቀሰው ሰነድ ማረጋገጥ ማለት አዲስ ሰነድ በአዘጋጁ ወይም ጉዳዩ በሚመለከተው

ሰው ሲፈረም ማየት እና ይኳውም መፈፀሙን በማረጋገጥ በሰነዱ ላይ መፈረም እና ማህተም ማድረግ ነው ይላል። የውክልና ስልጣን ማስረጃ ሰነድን በተመለከተም በአዋጁ መሰረት በየደረጃው ሰነዱን ለማረጋገጥ ስልጣን የተሰጣቸው አካላት የውክልና ሰነዱን ይዘት እና መካተት ያለባቸውን ነገሮች ማየት ሳይጠበቅባቸው ሰነዱ ሲፈረም ማየት እና ይህንን በማረጋገጥ በሰነዱ ላይ መፈረም እና ማህተም ማድረግን እንደ ግዴታ ያስቀመጠ ይመስላል። ይህ ጉዳይ ከፍ/ሀ/ቁ.2189 ላይ በተቀመጠው መሰረትም በውል የተገኘን የእንደራሴነት ስልጣን የሚወስኑት ተዋዋይ ወገኖች እንጂ ሰነዶቹን ለማረጋገጥ ስልጣን የተሰጠው አካል በውሎቹ ይዘት ላይ ያለው ስልጣን የተገደበ መሆኑን በቀላሉ ለመገንዘብ ይቻላል። በሰነዶች ማረጋገጥ እና ምዝገባ አዋጅ ቁጥር 334/1995 አንቀፅ 1(1) መሰረትም ሰነድ ማረጋገጥ ማለት አዲስ ሰነድ በአዘጋጁ..... የሚለው ሀረግ ሰነዱን ሊያዘጋጅ የሚችለው ራሱ የውክልና(እንደራሴነት) ስልጣን የሚሰጠው ግለሰብ እንጂ ሰነድ አረጋጋጪ አካል እንዳልሆነ መገንዘብ ይቻላል።

በተመሳሳይ ሁኔታም በአዋጁ አንቀፅ 4 ላይ እንደተመለከተው የዋስትና ማረጋገጥ ተግባራትን እና የአረጋጋጪን ግዴታዎች ሲዘረዝር ሰነድ አረጋጋጪ አካል ለመረጋገጥ የሚቀርቡ ሰነዶችን ህጋዊነት ማረጋገጥ ያለበት መሆኑን በግልፅ የሚያመለክት ሲሆን ይህን ግዴታ አንድ ሰው የውክልና ሰነዱን የመመርመር ስልጣን እንደሚሰጣቸው አድርጎ መተረጎም የሚቻል ቢሆንም በተመሳሳይ አዋጁ በአንቀፅ 13(2) ላይ የሰነድ አረጋጋጪ አካል የሰነዱን ህጋዊነት ከመመርመር አልፎ የሰነዱን ይዘት ለመለወጥ እና ለመቀየር እንደማይችል ተቀምጧል። ይህ ሁኔታ ግን በአብዛኛው የሰነዶች ማረጋገጫና ምዝገባ ፅ/

ቤቶች የውክልና ፎርም(form) እስከማዘጋጀት እና ደንበኞች በተዘጋጀው መሰረት ሞልተው እንዲያቀርቡ ማስደረግ የተለመደው ተግባራዊ አሰራር ሆኗል። በዚህ ጉዳይ ላይ የመ/ቤቶቹ ስራ የህግ ዕውቀት የሌላቸውን ደንበኞቻቸውን ከማገልገል አንፃር ጠቀሜታው የጎላ ቢሆንም አሰራሩ በአብዛኛው ከልማዳዊው አሰራር ወጥቶ ህጉ በሚለው መሰረት ግልፅ፣ ቀላል እና ያልተንፃፃፍ የውክልና ሰነድ ማዘጋጀት ችለዋል የሚለው ላይ ጥያቄዎች መነሳታቸው አይቀሬ ነው።

ይህንን ጉዳይ በተመለከተ የዚህ ፅሁፍ አዘጋጅ በአንድ የዞን ሰነዶች ምዝገባ ፅ/ቤት የደረሰበት እና ምናልባትም ባብዛኛው ህብረተሰብ ላይ በውክልና ሰነድ ይዘቶች እና ፎርም ምክንያት የሚደርሱ እንግልቶችን ማንሳቱ ጠቀሜታ አለው። በእነዚህ መስሪያ ቤቶች አንድ ሰው የውክልና ስልጣን ማስረጃውን ይዞ ሲቀርብ በአረጋጋጪ አካል ውክልናህን በአንቀፅ 2199 ፣2203 ፣2204፣ 2205፣ በፍ/ስ/ስ/ሀ/ቁ. 58 ወዘተ መሰረት ሰጥቻለሁ የሚሉ አንቀፅዎች ካልተካተቱ በስተቀር ወይ ፍንክች ውክልናው መስተካከል አለበት በማለት ሰነድ አረጋጋጪ አካል ራሱ ያዘጋጀውን ፎርማት እንዲጠቀሙ ወይም በሚሰጣቸው (guidance) መሰረት ውክልናውን እንዲያስተካክሉ ያደርጋል። ይህ አካሄድ ሰነድ አረጋጋጪ አካል ከተሰጠው ስልጣን በላይ አግባብ ያልሆነ ስልጣን እንዲኖረው (Exercise) የሚያደርግበት ልማዳዊ አካሄድ እንደሆነ ግልፅ ከሆኑት የህግ ድንጋጌዎች መረዳት እንችላለን።

በሚገርም ሁኔታ በውክልና አረጋጋጪ አካል በውክልና ሰነዱ ላይ እንዲጠቀሱ የሚፈለጉት የህግ አንቀጾች ራሳቸው ከሚሰጠው የውክልና ስልጣን አንፃር ምንም አግባብነት የሌላቸው እና በፍፁም ሊጠቀሱ የሚችሉ አይደሉም። ይኸውም በአብዛኛው በሚባል ሁኔታ የውክልና

ስልጣን ማስረጃውች የፍ/ሀ/ቁ.2199 ካላካተቱ ውክልና ሰነዱ ያልተሟላ ሰነድ እንደሆነ ተቆጥሮ የውክልና ስልጣን መስጫውን ሰነድ እንዲቀየር እስከማዘዝ የሚደርሱ የሰነድ አረጋጋጭ ፅ/ቤቶች በተግባር የሚያጋጥሙበት ሁኔታ እንዳለ ሆኖ ውክልና ሰጪው አካልም ይህን የህግ አንቀፅ በመጥቀስ ውክልና የሚሰጥበት ሁኔታ እጅግ የበዛ ነው። በመሰረቱ ይህ አንቀፅ የሚያወራው ስለ እንደራሴነት(ውክልና) ትርጓሜ እንጂ ስለውክልና አይነቶች ወይም ውክልና ስለሚሰጥበት አግባብ አይደለም። ስለሆነም አንድ ሰው ለእንደራሴው የአስተዳደር ስራዎችን እንዲያከናውን በሰጠው የውክልና ሰነድ ላይ ውክልና ማለት..... ብሎ ስለእንደራሴነት ትርጓሜ የሚያወራውን የህግ አንቀፅ በመጥቀስ በፍ/ሀ/ቁ.2199 መሰረት ውክልና ሰጥቶለሁ ብሎ ማስቀመጥ ምንም ትርጉም የማይሰጥ ሆኖ ሳለ ጭራሽ ይህንን የህግ ድንጋጌ አልጠቀስክም ብሎ የውክልና ሰነዱ እንዲቀየር ማድረግ ከምን የህግ እና የሎጂክ መሰረት ተነስቶ እንደሆነ ለማወቅ እጅግ በጣም አዳጋች ነው።

በተመሳሳይ ሁኔታም አንድ ግለሰብ ልዩ የውክልና ስልጣን የሚያስፈልጋቸውን ጉዳዮች በተመለከተ በፍ/ሀ/ቁ.2205 መሰረት የውክልና ስልጣን ሰጥቶለሁ የሚል ሀረግ ሳያስገባ በአንቀፁ ላይ የተጠቀሱትን ተግባራት በመጥቀስ ብቻ የህጉን አንቀፅ ባይጠቅሱ እንኳን የህጉን አንቀፅ ካልጠቀሳችሁ ብለን ልናስገድድ የምንችልበት ምን የህግ መሰረት አለን? በተመሳሳይ ሁኔታ አንድ ግለሰብ በተደበላለቀ ሁኔታ ጠቅላላውክልና እና ልዩ ውክልና የሚያስፈልጋቸውን ጉዳዮች በአንድ የውክልና ማስረጃ ሰነድ ላይ በመዘርዘር በውክልና ሰነዱ ላይ በፍ/ሀ/ቁ. 2203 ፣2204 እና 2205 መሰረት ሙሉ የውክልና ስልጣን ሰጥቶለሁ የሚሉ የውክልና ሰነዶች በአረጋጋጩ አካል ሳይስተካከሉ እንዳለ ፀድቀው ተግባር ላይ የሚውሉበት እጅግ የበዛ ጊዜ አለ። ይህ ተግባር

(Practice) የውክልና ስልጣን አረጋጋጭ አካሉ የህግ አንቀፅ አልተጠቀሱም ብሎ የውክልና ስልጣን ማስረጃውን እየቀየረ ባለበት ሁኔታ ልዩ እና ጠቅላላ የውክልና ስልጣን በተሰጠበት እና ይህንኑ የሚገልፁ የህግ አንቀጾች በግልፅ ተቀምጠው እያለ በሰነዱ ላይ ሙሉ የውክልና ስልጣን ሰጥቶለሁ የሚል ሀሳብ እያለ ሰነዱን ማፅደቅ ምንም አይነት የህግ ድጋፍ የሌለው ይልቁንስ የዘልማድ አሰራር ውጤት መሆኑን መገንዘብ ይቻላል። በህጉ አነጋገርም የውክልና ስልጣንን በሚያወራው ድንጋጌ ውስጥ ሙሉ ውክልና የሚል አንድም የህግ አንቀፅ የለም። ስለሆነም ይህ አሰራር ስልጣን የተሰጠው አካል የዘልማዳዊ አሰራር ውጤት ሆኖ እናገኘዋለን።

ማጠቃለያ

በአጠቃላይ የውክልና ስልጣን ማስረጃ ሰነዶች በእያንዳንዱ ግለሰብ የዕለት ተዕለት እንቅስቃሴ ውስጥ የሚያጋጥሙ ጉዳዮች ከመሆናቸው አንፃር ከፍተኛ ጥንቃቄን ይፈልጋሉ። አብዛኛው የባንክ እንቅስቃሴዎች በውክልና የሚደረጉ በመሆናቸው እና ግለሰቦች የክፍያ ጉዳዮችን፣ የብድር ጥያቄዎችን፣ የመያዣ እና የብድር ውል ስምምነቶች እንዲሁም ሌሎች ብዙ የባንክ ስራዎችን ደንበኞች በተወካዮቻቸው አማካኝነት የሚያከናውኑበት ሁኔታ በጣም የተለመደ እና በተግባርም በስራ አጋጣሚ የሚያጋጥሙ ስለሆነ ልማዳዊው አሰራር በህጉ የተቀመጡትን አግባቦች እንዳያውኩ እና ደንበኞች ላይ አግባብ ያልሆነ መጉላላት እንዳይደርስባቸው ህጉ የሚለውን አሰራር ተከትለን መስራት ያለብን ጉዳይ ነው። የውክልና ስልጣን አረጋጋጭ መስሪያ ቤትም በአብዛኛው የተለመዱትን አሰራሮች በመከተል አላስፈላጊ እና እጅግ በጣም የተንዛዙ ሰነዶችን በማስተካከል የራሱን ድርሻ በመወጣት በተጠቃሚዎች ላይ የሚደርስን አላስፈላጊ እንግልት ሊቀንስ ይገባዋል።

LITERATURE FORM

እንዴት አባቱ ነው የሚያምረው ! ... (አጭር ልብወለድ)

መሳኩ ዓለማየሁ
ከአ.አ ቲያትርና ባህል ስዳራሽ

ጓደኛዬን እየጠበኩ መንገድ ዳር ካለ የመስታወት ስራዎች መሸጫ ደጃፍ ላይ ተተክያለሁ። ድንገት ካገኛት ከዱሮ ፍቅረኛው ጋር የጀመረውን ወሬ አልቆርጥ ያለው ጓደኛዬ ገትሮኛል። ከአላፊ አግዳሚው አይነገብ የሽንጥና ዳሌ አልበም እንዳላገላብጥ እንኳ ጠራራው ፀሀይ ተመቅኝቶኛል። (ቺኮቻችን ንጋትና ጠራራ አይመቻቸውም። ረፋድና ምሽት ነው ፈረቃቸው።)

ጓደኛዬ እንዲመጣልኝ ደጋግሜ ምልክት ብሰጠውም (እድሳት ከጅሊል መሰል) አይቶ እንዳላየ ጅንጅናውን ገፋበት ጥዬው አልሄድ ነገር ምን ተይዞ ጉዞ ሆኖብኝ ትዕግስቱ እስኪያልቅ ትክል! እሱን ጥዬ ወዴት?

የቀትሯ ፀሀይ ልብለባ ላይ በቃ እግራ ሊሸከመኝ ታክቶ እንደ መብረክረክ ሊጀምምረኝ ሆነና ጥዬው ልሂደ አልሂድ! እያልኩ ሳመነታ «እንዴት አባቱ ነው» የሚያምረው !» ስርቅርቅ የእንስት ዜማ ጆሮዬ ገባ።

«እንዴት አባቱ ነው የሚያምረው !?...» ይሉ ፈሊጥ ይዘዋል ሴቶቻችን (አንዳንድ ወንድሞቻችንም ይጠቀሙ በታል። አፅመ ርስቱ ግን የሴቶች እንደሆነ ነው የሚታወቀው።) ለአድናቆት መግለጫ የሚጠቀሙ በት አባባል ነው « እንዴት አባቱ እንደሚያምር አትጠይቁኝ !...» ይባላሉ። ቀልባቸውን የሚገዛ (የሚያስደስታቸው) ነገር ሲያዩ። ለሰው ይሁን ለአልባሳት ፣ ለጆሮ ጌጥ ይሁን ለሞባይል ቀፎ ... ያው «እንዴት አባቱ» ብለው ነው የሚያዳንቁት ባለፈሊጦቹ ። ባለጌው ሁሉ በእናት ሲመጣባቸው እነሱ በአባት መሞከራቸው ይሆን?

ግን «እንዴት አባቱ» ተብሎ የሚጀመር አድናቆት ይታያችሁ። «ባፍንጫዬ ይውጣ!» አያሰኘም? ወላጅ የረከሰበት ማን አለና ጃል? በበኩሌ ሲሉኝ ብሰማ («ማን ቢስምሽ ...» እንዲሉ «ማን ይልህና ቀድሞ ? » እንዳትሉኝ እንጂ) እንዲህ ያለው አድናቆት መቀበል ያዳግተኛል ። «ያዳግተኛል» ሳይሆን «ያዳግተኝ ነበር።» ብል ይሻላል። ተቃውሞዬን አንስቼ አድናቆቱን ልቀበል ነበራ!...

ድምፁን ወደመጣበት አቅጣጫ ስዞር ከኔ ሦስት ሜትር ባልበለጠ ርቀት ሁለት እንስቶች ቆመዋል። አተኩረው የሚያዩት ደግሞ ወደኔ ነው። ግራ፣ ቀኝ፣ ኋላ፣ ፊት ብቃኝ ሌላ የሰው ዘር የለም። እንግዲህ « እንዴት አባቱ...» የተባልኩት እኔው መሆኔ ነው ። አሁን አፀፋ ከመስጠቴ በፊት ተናጋሪዎ የትኛዋ እንደሆነች ለማወቅ ጓጓሁ።

ያው እንደተለመደው የተዋጣላቸው የጦጣ እና የዝንጀሮ ጥማድ ናቸው። አንዱ «ለሰውም አላሳይ» የሚባልላት አይነት ሌላኛዋ «አንቺ ብሎ ደሞ...» የሚሏት ቢጤ (በኛ አገር ብቻ ይሁን በሌሎችም እንጃ እንጂ አሰላለፋቸው አንድ አለፍ ነው። ሁለት «አጃኢብ!» የሚባልላቸው ወቦች (ምናልባት ዘመዳሞች ሊሆኑ ይችላሉ እንጂ) በጓደኝነት ተጣምረው አንድ ላይ ሲሄዱ አይታይም ። ከየት ተመራርጠው እደንደሚገኙ መቼም አላነሳም ። ካነሳሁ «መፈላለጉስ ለምን?» የሚለው ይከተላል በኔ አቅም የማይመለስ ጥያቄ።

«ቆንጅዬዎ ትሆን ወይስ?» በጠራራው ጎዳና ላይ ስለገተረኝ በሆዴ ስረገመው የቆየሁትን ጓደኛዬን እየመራቅኩ ለተጨማሪ ሰአታት

እንዲቆይ ተመኘሁ። ቁርጤን ለማወቅ መጠባበቅ ይዣለሁ ።

«ወደድሽው ?...ምን ችግር አለ?... ሌላ ጊዜ እንመጣና የግልሽ ታደርጊዋለሽ።» እስከዚህም ፊቷ ናት በአድናቆት ተመስጣ ወደ እኔ የምትመለከተውን ጓደኛዋን መንገድ ልታስገባት ክንዶቿን ይዛ እየጎተተቻት የተሞጣሞጠችው።

ቆንጆዬዋ መሆኗ ነው ፈላጊዬ ። እርግጠኛ መሆን የምችለው ግን ከራሷ ስለማ ነው።

«እንክት ! ካላገኘሁት እንቅልፍ አይወስደኝም ። በናትሽ እይው እስቲ ልዩ እኮ ነው።» ለመናኛዋ ጓደኛ ተብዬ ጉትጎታ «ወይ ፍንክች» አለች።

ፈላጊዬ ቆንጆዬዋ መሆኗን አረጋገጥኩ። ጎሽ! እሷ ከሆነች የፈለገውን ትበላኝ ። እሷ ራሷ «እንዴት አባቷ...» ክፋቱ ጓደኛዎች አብረው ባሉበት ጠበሳ ይከብዳል። እራሳቸው የሚወዱት አይነት እንኳን ቢሆን ያከላክላሉ።

«በይ እንሂድ!...» የምቀኛዋ ቅናት ተንተከተከ ።

ጥሎብኝ እንደዚች አይነቷ ሴቶች አይሆኑኝም -አረ እኔም አልሆናቸውም።

« እናናግረው ፣በናትሽ!» ውዴ አቋም ያዘች።

«ምን ብለን?አታፍሪም አንዴ አንቺ!» የሴጣን ጭራዋ የኔዋን አሽሚጠጠቻት።

«በቃ! እናናግረውና...»

«እንዴ! ጤና የለሽም? ሌላ ጊዜ እንመጣለን።» የከይሲዋ ቁጣ የኔዋን ውብ ፅናት ይፋ አወጣ።

ይለይላት ብላ «እኔ ትቼው አልሄድም። መች ያቆዩታል? ይሄን የመሰለ ተገኘቶ ? ጩ ሉፍ ነው የሚያደርጉት ።» በእባቧ የተያዘ እጇን እየመነጨ ቀች መቁረጧን አረዳቻት።

«አረ እሱስ ላንቺም መቼም ቢሆን አልታጣም። በእድሜዬ ሙሉ ካላንቺ በቀር የተመኘኸኝ ቆንጆ የለችም» እያልኩ በልቤ ሳረጋጋት ብቆይም «ላንጎጋገር ከሄደች የት ብዬ አገኛታለሁ?» ይሉ ስጋት ገባኝና በውሳኔዋ እንድትበረታ ትኩረቱ ያልበረታ ፀሎት ሞካከርኩ ።

«አረ አታካብጂ! ከዚህ የሚበልጥ ስንትና ስንት ሞልቷል።» እርጉሟ አጥላላቺ።

«የሚበልጥ ቀርቶ የሚወዳደር የለም።»

የቆንጂዬዋ ቁንጅና በብዙ ቁንጅና ተባዝቶ በአገር ሞላ ። ይበልጥ አማረች።

«አረ ባክሽ፤ ምኑ ነው ይሄ ብርቅ የሆነብሽ? ስንት የሚያምር፤ ይሄን የሚያስከነዳ ሞልቶ የለ እንዴ በየሰፈሩ?»

ተንከሲሷ አውርዳ አፈረጠቺች። መንደሯ ውስጥ ወትሩን አረፈችው። ውዴ በድንጋጤ እንዳትሸበርብኝ ፈርቼ እንጂ ደንቃራዋን ባጮ ላት በወደድኩ።

«ምንም ብትዮኝ እኔንጂ! ይሄ ይለያል።»

ብጥስጣሽ ፀሎቴ እየያዘ መሆኑን አመንኩ። ግን ፀሎቴን ታምኜ መገተሩ የሚያዋጣ መስሎ አልታይህ አለኝ። ሴትነት ፍላጎቴን ከመግለፅ ያላገዳትን ፍቅሬት አግዣት እንድታገኝ ማድረግና ነቅርሳዋም ወዳሻት እንድትሄድ ጣልቃ መግባት እንዳለብኝ ወሰንኩ።

«አሺ! ምኑ ነው ልዩ?» እባቧ ተወናጩፈች።

ብቻ ፍቅሬት በእጄ ላስገባ እንጂ ይቺን ጭራቅ እንኳን ለንደኝነት ለፅዳት ስራ አጠገባችን አላደርሳትም።

«አታይውም እንዴ? ይሄኮ ደህና ነገር ቢያገኝ ...» ውቢት በፍቅሯ ፀናች።

የፍቅርዬን አስተውሎት አደነቅኩ። መች አጣሁት? ኑሮ ስላልተመቸኝ መልኬ አልወጣም እንጂ ... «ውበት በአፍ ይገባል፤ ከሆድ ይወጣል» አይደል የሚባል ። ቢደላኝ ቆንጆ እሆን ይሆናል። ለጊዜው ግን «ውስጣዊ ውበት» የሚባለው የኔ አይነቱ ውበት ሳይሆን ይቀራል? ማለቴ ጠልቆ ያይ አይን ከሌለ የማይገለጥ።

በመስታዎት የማየው እኔ አሪፍ ሰአሊ የነደፈው ስኬት ይመስላል። አሽሟጣጮች ቀጫጫ ይሉኛል። ለአይን እንድሞላላት ከጉበት እስከ ወተት አንጀትና ቀይ ስር አልሆንላት ያላት እናቴ «ትንሽ ወፈር ቢል፤ አይበላ፤ ወስፋቴ ዝግ ነው» እያለች ቁጭቷን ስታወርደው ትቆይና «አሁንም ግን ቆንጆ ነው። ምን ይወጣለታል?» ብላ ታሳርጋለች። ልታጽናናኝ መሆኑ ነው የእናት ነገር ሆኖባት። እንጂማ ደንደን ያለ ወንዳወንድ እንደሚመረጥ «እስኪልም ለሴት ነው» የሚሉት እህቶቼ ያገቧቸውን ጠረንገሎች ሳታውቃቸው

ቀርታ አይደለም።

መልክና ቁመና የተጋራሁት አባቴ ጥፋተኝነት ይሰማው ይመስል «በትምህርተህ ብቻ በርታ! ወንድ ልጅ መልኩ አይታይም። ለሴትስ ቢሆን ታጥቦ አይጠጣ!...ራስህን ከቻልክ ለምን የፈለገ ምናምንቴ ብተመስል፤ መርጠህ ...» እያለ የእሱንና የእማዬን ጋብቻ በቋሚ አስረጂነት በጨ በጠ እርግጠኛነቱ ተማምኖ ከስኬት ማዶ የሚጠብቀኝን ማበረታቻ እየጠቆመ እንድትጋ ሲያነቃቃኝ ለገፅታዬ እንዳልጨነቅ «.....ደሞ አትለውጠውም» የሚለውን ማሳሰቢያ አስረግጦ ይነግረኛል።

ያባቴን ምክር በግማሽ ልብም ቢሆን ማዳመጤ ባይቀርም እስካሁን ልለወጥ የምችለውንም አልለወጥኩም ። ባንዴ ጣራ የመንካት ፍላጎቴ የወለደው ስልቼነቱ ካንዱ ወደሌላው እየነዳኝ ዕድሜዬን እገፋ ይዣለሁ። ትምህርርት፤ እስፖርት፤ ኪነት፤ ንግድ... ብሞክርም ባንዳቸውም አልተሳካልኝም። 30ኛ አመቴን ብደፍንም ተሰጦዬን እንኳን መለየት አልሆነልኝም ። ዕውቀት ይሁን ልዩ ችሎታ ፣ ገንዘብ ይሁን ዝና አላፈራሁም። ፈጥኖ ማካበት ያለምኩት ሰውዬ ራሴን እንኳን መቻል አቅዶኝ ከወላጆቼ እራስ መውረድ አልተቻለኝም ። በባህሪዬም በክፉ ባልነሳም በደግ የምወሳበት ነገር የለም። ማንም ምንም አይደለሁም። ምናልባት ልኑር አልኑር አይታወቅም።

ይቺ ውብ ማን መሆኔን ብታውቅ «ለዚህ ዙር አይመጥንም» ትል ይሆናል። አያያዟ ግን አያሳማትም። ግን ምኔን አይታ ይሆን የተለከፈችው? ለነገሩ በአድናቆትአፍ ባለስክፋትም ምንም አልል። ወጣት ነኝ ። «ለማማር ለማማር በከረዳነቷ አይጥም ታምራለች» አይደል የሚባል? ደሞስ ስዕል የመሳሰሉ ሴቶች ተሽጉጠው የምናያቸው መች ከአይነ ግቦቹ ሆነና? ምርጫቸው እንደየ ዕድሜ ደረጃቸው ቢለያይም ሴቶች እንደ እኛ ለአፍታ እይታ በተክለ ሰው ነት ብቻ ተማርከው በፍቅር አይሸፉም ይባላል። ባብዛኛው ማንነት መዝነው ነው የሚወድቁት። ታዲያ ይቺ የት አውቃኝ? ያውም ተቀርቦ እንኳ «ሰው ሽንኩራ አይደለም» አይደል የሚባል? ለነገሩ ምን አገባኝ? የጣለልኝን ሲሳይ እቅፍ? «አረ ባክሽ ይህን ያህል እንኳን የሚደነቅ አይደለም» አስከፊዋ ወደ ድርድር ገባች። «በደንብ እይው እስቲ እንዴት እንደሚያምር» ቆንጅዬዋ በረታችባት።

«አንቺ መቼም ቸክ ካልሸ እሺ አትይም። ነይ አና ነጋግረው!» ፈራ ተባ የምትለዋን ቆነጆ አስከትላ ተጠጉኝ።

ምን የተባረከ ቀን ነው? አሁን ስለመስተንግዶው ማሰብ ጀመርኩ ለዚህ ውብ ደረጃዋን የሚመጥን ግብዣ ይገባታል። የምሳ ሰአት ማለፉና ቀትሩ አለመብረዱ የግብዣውን ወጪ ያቃልለዋል። በዚያ ላይ ከይሲዋ ግብዣው አይመለከታትም። ትሸኛለች ፤ እሷም ትቸኩላለች።

እንዲያም ሆኖ ጓደኛዬ ጋ ያለው ገንዘብ «ዘራፍ» አያሰኘም። ቤት የሚያስመርጥ አይደለም። ደግነቱ ከሰፈር አልራቅንም። ግን መቼም እሷን አቁሜ ገንዘብ ለማምጣት ወደ ገነት ጋ አልሄድም። ባይሆን ከሚፍታህ አንድ ሁለት መቶ ብር እወስድና ከገዢ ቦርሳ ይተካል ፡ ፡ ጓደኛዬ አልላቀቅም ካለም ጠርቼ እልክዋለሁ። መቼም ከእንግዳዬ ጋ ሆኜ ብድር አልጠይቅም። ደግሞም ይቺን የመሰለች ፀአዳ ለጓደኛዬ ጥዬ አልሄድም። ሆ! ገና ቁርጧ ያልለየላትን ሴት ቢያስቀይሳትስ? እድሳቱ ካልተሳካለት እኮ ... አረ ቢሳካለትም ወደዚህ ለመገልበጥ አያመነታም!

ይቺ የኔ ስጦታ እኮ ፈጣሪ ውበቱን ያሸከማት ናት። ቢያስቀይሳትስ? ከጓደኛዬ ለምን ልቀያየም? «በራቸውን ሳይዘጉ» አለች አሉ ውሻ ያለዛሬ የማታውቀኝ ሴትዬ እንዴት ትታመናለች ብዬ ልመን? ደሞ ከሱ መረብ የምታመልጥ የለችም ገዢም ከሱ ተርፋ ነው ። ሳይፈልጋት ቀርቶ እንጂ ጆፌ ጥላበት ጠጋ ጠጋ ስትለው ነበር። እንዳልተሳካላት ስታውቅ ነው መሰል ወደኔ ዞረች።

«ያሳዝነኛል» ብላ ለጓደኛዬ ነግራው ከሻይ ቡና ደንበኝነት ለየት ባለ መቀራረብ እንጠጋጋ ጀምረናል። ነፃ ግብዣና በሰበብ አስባብ ገንዘብ መስጠቱን ተያይዛለች። እኔም የአጫዋችነት ሚናዬን ጠበቅ አድርጌ ቀጥያለሁ።

ደሞ በየት በኩል ልወስዳት ነው ? ይሄም ሌላ ችግር።ቀጥታ ከሄድን አማራጭ የለም በገዢ ካፌ በኩል ነው። ወደ ጎላ መመለስና ዞረን በዚህ ፀሀይ ምን ይደረግ መቼም በካፌዋ በኩል ማለፍ የለብንም። ገነት ከጅላኛለች ከልቧ! ሰከን ማለቱን የመረጥኩት ልትጠቀልለኝ ስለምትፈልግ ነው።

መጠቃለሉ ደሞ አይመቸኝም።የበለጠ ቢገኝስ?

ከገዢ ጋር ለጊዜውም ቢሆን ለመጀመር ሌላ ሳንካ ተደቅኖብኛል። ሆነም አልሆነም ፈፅሞ ላስቀይማት አይገባኝም። የዚችኛዋ ባያዛልቅ ወደ ገዢ መመለሴ ግድ ነው። ይቺ ቆንጆዬ ያደረባት ስሜት አያድርገው እንጂ ፅላሎት ሊሆን ይችላል። የገዢ ግን በእርግጥም ፍቅር ነው። የገዢ ደሞ ቢያሳሳም የዚችኛዋ ፍቅር ከሆነ ገዢ ቻም! በውበት ከዚችኛዋ አትወዳደርማ ! ገዢ ስታሳዝን መቼም «ያሳዝናል» ያለችው እርዳታ ኮሚሽን ስለሆነች አይደለም። ፍቅር ነው ። ሴቶች በጎንዮሽ አይደል ነገራ ነገራቸው? ገዢ ያቺን ንቅሳታም አስተናጋጅ እስከምታባርር ወይም ራሷ ጥላ እስክትሄድ ድረስ የገዢን ፍላጎት አላስተናግድም። ግፊቷን ሁሉ አይቶ እንዳላየ እያለፍኩ ቀን እጠብቃለሁ እንጂ ፍቅሬን አልገልፅላትም። ሳይቸግረኝ ገዢ ለእኔ ዝንባሌ ከማሳየቷ በፊት ከአስተናጋጂ ጋር ተነካክቻለሁ። ታዲያ አስተናጋጂት ቀናሁ ብላ ጉዴን ብታወጣው? አሁንም ጓደኛዬን ሽፋን አድርጌ ነው ተሸፋፍኜ ያለሁት።

ይህን ሁሉ እያውጠነጠንኩ ፈራ ተባ እያሉ ተጠጉኝ። ሲሳዩን ላግዛት ፈታ፤ፈገግ ብዬ ሰላምታ አቀረብኩላቸው። እንደነገሩ ያውም የኔዋ ሳትሆነ ያቺኛዋ በአንገት ሰላም አለቺኝ። «የሴት ነገር! እኔን ብላ ስትሟገት ውላ...» መግደርደሯ እየገረመኝ ሳለ መምጣቱን ልብ ያለልኩት ጓደኛዬ «እንሂድ እንጂ!» ብሎ ክንዴን ጎተተኝ። «እሺ ቆይ አንዴ!» አልኩትና ጉዳዬን ለመጨረስ ወደሴቶቼ ስዞር አልፈውኝ ሱቁ ደጅ ላይ ከሚፍታህ ጋር ይነጋገራሉ። ከዚህ በጎላ ያለውን ባልነግራችሁ ደስታዬ ነበር። ግን መቼም አንዴ ጀምራለሁና....

ሴቶቼ «አናናግረው!...» «ምን ብለን?» ሲባባሉ የነበረው ሚፍታን ነው ። ገንዘብ ስላልያዙ ቆንጆዬዋ የፈለገችውን ዕቃ ሳይሸጥ እንዲያቆይላቸው ለመጠየቅ። |የትኛውን ነው? ያላል ሻጭ። «ይሄኛውን» ውቢቷ አመለከተችው። «ቶሎ ከመጣችሁ እሺ!»

ከፊት ለፊቱ ቆመው ሲያዩትና በቆንጆዬዋ ወድዳው በፈሊጣቸው «እንዴት አባቱ...» ብላ ስታደንቀውና በጓደኛዋ ሲንኳሰስ የነበረው ከጀርባዬ ትይዩ የተደነቀረው ለእዩኝታ ሲባል በጊዜያዊነት መናኛ የማሻሻጫ ምስል ተከቶበት እደጃፍ ላይ የተሰጣ ትልቅ ጌጠኛ የፎቶ ፍሬም ነው። «እንዴት አባቱ...»

‘አጭር ግጥም’)

ውብት ፈቃደ
ሪስክና ኮምፕሊያንስ የስራ ሂደት(CBB)

የባንክሮች ቃል

CBE CBB ሆነው ባንድ ላይ፤

ከረሙ ሲመክሩ በሀገራዊ ጉዳይ፤

ታሪክ ፖለቲካ ኢኮኖሚውን፤

መሠረተ ልማት ቴክኖሎጂውን፤

የህገመንግሥቱ እንዲሁም ልማትን፡፡

ይህም ስለሆነ የምክክሩ አላማ፤

እንቀበላለን አደራውን ሁሉ ምንም ሳናቅማማ፤

ይህም ስለሆነ ምክክሩ ሁሉ ፤

CBE በቃሉ CBB በኃይሉ፤

ከሠረተኞች ጋር እቅድ ለመፈፀም ይረባረባሉ፡፡

የዚህ ታላቅ መድረክ ተቋማችን ሆናችሁ ፤

በየልቦናችሁ ቃልም የገባችሁ ፤

ነገ ስትደርሱ በየተቋማችሁ ፤

ሥራ ልትጀምሩ ቀበቶ አጥብቃችሁ ፤

ልማት ልማት ይሁን ዋና ተግባራችሁ፡፡

ፈጣን አገልግሎ መልካም አስተዳደር መመሪያችን ይሁን ፤

የተጠያቂነት መርህ በዘርፋችን ይስፈን፡፡

በተለይም እኛ የፋይናንስ ተቋማት፤

ነውና የያዝነው ወሳኝ የሀገር ሀብት፤

ማስተዳደር ያሻል በፍጹም ጥንቃቄ ታላቅ ኃላፊነት፤

መጠበቅ ያሻል ከሙስናና ኪራይ ሰብሳቢነት፡፡

ቃላችን እውነት ነው ተግባራችን ኃይል ፤

ልማት ለማፋጠን የሚቀጣጠል፡፡

Dear Readers

Our corporate magazine 'Mudaye-Neway' always looks for and encourages your readership as well as your contribution. We would like to remind you to send us articles that fit in to our columns. We accept contributions:

- Research Articles on Banking and related issues
- Papers on investment, legal issues pertaining to the Banking sector and others meant to inform and educate readers on related areas.
- Short stories, Poems, and other articles for entertainment.

For detailed content of the Magazine, please look at the previous publications of 'Mudaye-Neway'

Dear Readers,

We would like to inform you that, in order to encourage your participation, we have arranged a royalty payment. Please contact the Editor's office for details through the address we left you here:

Communication Sub-Process

E-Mail cbecomu@combanketh.et

Tel 011-122 87 36

Fax 011-123-79-58

P.O. Box 255

We are very much grateful to know that you are always with us!

ተስፋ የሰነቁ ባለራዕይ ወጣቶች
ነገን ዛሬ ላይ ሆነው ያስባሉ

ዕድሜያቸው
ከ14-18 እና ከ18-24
ዓመት ለሆኑ ታዳጊ
ወጣቶች እንዲሁም
ወጣቶች በተዘጋጀው
የቁጠባ ሂሳብ
አገልግሎት ተጠቃሚ
ይሁኑ!!

ስልክ.ቁ: 251-11-551- 50- 04
251-11-551- 24- 52
ፋክስ.ቁ: 251-11-551 -21-66
11- 551-45-22
11- 122-86-06

ሁሌም የሚተማመኑበት ባንክ!

Gambia Street , P.O.Box:255 Addis Ababa, Ethiopia
Telegram: ethiobank SWIFT Code: CBETETAA,
E-mail: cbecomu@combanketh.et
Website: <http://www.combanketh.et>

የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ
COMMERCIAL BANK OF ETHIOPIA

የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ አህዛዊ መረጃ እስከ (ታህሳስ 30, 2014)

ተ.ቁ	አባይት የባንኮችን ተግባራት	ታህሳስ 30 2014
1	በግማሽ ዓመቱ የተሰበሰበ ተቀማጭ (ቢለዮን ብር)	18.6
2	የባንኩ ጠቅላላ ተቀማጭ (ቢለዮን ብር)	209.2
3	በብድርና ቦንድ ሽያጭ የተሰራጨ (ቢለዮን ብር)	31.8
4	ከብድርና ቦንድ ሽያጭ የተሰበሰበ (ቢለዮን ብር)	19.7
5	የውጭ ምንዛሬ ግኝት (በቢለዮን የአሜሪካ ዶላር)	2.96
6	ቲ-24 ኔትዎርክ የደረሰባቸው አዳዲስ ቅርንጫፎችና የዋናው መ/ቤት አካላት	132
		ጠቅላላ ስርጭቱ 766
7	መፍትሄ ያገኙ የተበላሹ ብድሮች (በሚሊዮን ብር)	719.4
8	የተሰራጩ የኤ.ቲ.ኤም ማሸኖች ብዛት	597
9	የተሰራጩ የፖስ ማሸኖች ብዛት	1265
10	የኤ.ቲ.ኤም ካርድ የያዙ ደንበኞች ብዛት	1,190,967
11	ጠቅላላ የባንኩ ደንበኞች ብዛት	9.5 ሚሊዮን
12	የባንኩ ቅርንጫፎች ብዛት	909
13	የባንኩ ሠራተኞች ጠቅላላ ባዛት	22,325

የሞባይል ባንክንግ አገልግሎት ተጠቃሚ ይሁኑ

ሞባይል ባንክንግ

- ሂሳብዎ ውስጥ ያለውን ቀሪ ገንዘብ ማወቅ
- በባንክ ውስጥ ሂሳብ ላለው ደንበኛ ገንዘብ ማስተላለፍ /ክፍያ መፈጸም/
- በሂሳብዎ ላይ የተደረገውን እንቅስቃሴ /ወጪ እና ገቢ/ ማወቅ
- ወደ ባንክ ቅርንጫፍ መሄድ ሳያስፈልግዎ ገንዘብ መላክ /ሀዋላ መላክ/
- የወቅቱ የምንዛሪ ዋጋ ማወቅ
- የባንኩ /ኢ.ቲ.ኤም.ቲ/ የት እንደሚገኙ ማወቅ

የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ
ሁሉም የሚተማመኑበት ባንክ

የኢ.ፓ.ሳ.ቁ. 255, አዲስ አበባ ኢትዮጵያ
ስልክ +251 11 551 50 04 / +251 11 466 9729
ፋክስ +251 11 551 45 22 / +251 11 122 8606
ኢሜል: cbecomu@combanketh.et
ድረ ገጽ wwwcombanketh.et
ስዊድስ ኮድ CEBTETAA

ይቆጥቡ! ይሸለሙ!

በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ አንድ ሺህ ብር እና ከዚያ በላይ በመቆጠብ ለሽልማት ዕጣ ብቁ የሚያደርግዎትን ኩፖን ይውሰዱ

ቆጥቦን
ተሸልመናል
እናንተስ?

4^ኛ ዙር

ከታህሳስ 23 እስከ ሰኔ 23, ቀን 2007 ዓ.ም
(January 1 – June 30, 2015)

ይቆጥቡ!

ይሸለሙ!

ይቆጥቡ!

ይሸለሙ!

የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ

Commercial Bank of Ethiopia

Gambia Street, P.O.Box 265, Addis Ababa, Ethiopia

ስልክ: +251-115-51-50-04, +251-115-51-24-52/551-21-66

Telegram: ethiobank SWIFT Code: CBETETAA ፋክስ: +251-115-51-21-66

ኢ-ሜይል: cbecomu@combanketh.et

ድረገጽ: www.combanketh.et